

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

2024-01-04

Institutionen för journalistik, medier och
kommunikation

www.gu.se/jmg

Jagande kulturjournalistik

En kvantitativ innehållsanalys av skribentnärvaro i svensk
kulturjournalistik 1997–2022

Författare: Clara Popenoe Thor och Klara-Lovisa Lundström

Handledare: Britt Börjesson

Kursansvarig: Elena Johansson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

This study seeks to describe to what extent, and how, the writer has been present in articles within the cultural sections of Swedish daily newspapers Dagens Nyheter (DN) and Svenska Dagbladet (SvD) from 1997 to 2022. The study answers the first question by measuring how many times first person singular pronouns (1SG) are used in articles from constructed weeks in 1997, 2002, 2007, 2012, 2017 and 2022. The second question is answered by calculating the percentage of articles about topics other than art forms (theater, literature, music, etc.) and by measuring the use of 1SG by different types of functions.

After analyzing 1112 articles from SvD and DN, this study finds that the use of first person singular pronouns has increased quite steadily from 1997 to 2022. Results also show that the percentage of articles whose main topic is not an art form has increased. Furthermore, articles considered to be about “other topics” have been categorized as either daily personal observations (“vardagsbetraktelser”), articles on societal phenomena outside the cultural sphere, or articles about multiple art forms and/or culture in general. The use of 1SG in a narrative function measured as a percentage of articles has also increased dramatically from 2017 to 2022.

The amount of daily personal observations found in this analysis was too small to draw broader conclusions, but this study does find that the percentage and number of articles in culture sections about non-cultural societal phenomena has increased, as well as they use of 1SG in general in articles in the culture sections of DN and SvD.

Keywords: narrative journalism, cultural journalism, pronouns, personal journalism, subjective journalism, subjectivity, narratology

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
2. Bakgrund.....	5
2.1 Kulturbegreppet.....	5
2.2 Kulturjournalistik.....	6
2.3 Dagens Nyheter.....	8
2.4 Svenska Dagbladet.....	8
2.5 Typer av textgenrer inom kulturjournalistiken.....	9
2.6 Begreppsdefinition.....	11
3. Problemformulering.....	12
4. Syfte och frågeställning.....	13
5. Teoretisk ram och tidigare forskning.....	13
5.1 Tidigare forskning om kulturjournalistik.....	13
5.1.1 Kulturjournalistikens format.....	14
5.1.2 Kulturjournalistikens normer och värderingar.....	14
5.2 Narratologi inom journalistikvetenskapen.....	15
5.2.1 Narratologi enligt Aare, Eason, och Genette.....	15
5.2.2 Narratologi enligt Cecilia Aare.....	16
5.2.3 Narratologi enligt David Eason och Gérard Genette.....	17
5.3 Kvantifiering av narrativitet enligt Posio och Heikkilä.....	19
5.3.1 Narrativa funktioner enligt Posio och Heikkilä.....	19
5.3.2 Resultat i Posio och Heikkiläs studie.....	21
5.4 Objektivitet och subjektivitet.....	21
6. Metod.....	24
6.1 Analysmetod.....	24
6.2 Materialval, urval, avgränsning och generalisering.....	25
6.3 Variabler, validitet och reliabilitet.....	29
6.3.2 Validitet, reliabilitet och interkodarreliabilitetstest.....	29
6.3.2 Variabler.....	30
7. Resultat och analys.....	32
7.1 Hur mycket förekommer skribenten?.....	33
7.2 Hur förekommer skribenten?.....	35
7.2.1. Funktioner.....	35
7.2.2 Texttyper.....	38
7.2.3 Ämnesområden.....	41
7.2.4 Tidningar.....	45
8. Slutsats och diskussion.....	46
8.1 Sammanfattning av resultatet.....	46
8.2 Posio och Heikkiläs resultat jämfört med vårt resultat.....	47
8.3 Diskussion av resultatet.....	48

8.4 Förslag på framtida forskning.....	50
Referenser.....	52

1. Inledning

Den 4 oktober 2023 skrev Philip Warkander i Expressen Kultur (2023) en debattartikel där han menade att kultursidorna handlar allt mer om skribenternas privatliv inklusive familjekonstellationer, sneda tändar och sexliv, och att detta sänker kvaliteten på kultursidorna och på sikt även hotar kulturjournalistiken. Han tycker att kulturskribenternas självcentrering ignorerar läsarnas vilja att lära sig saker. På grund av det han kallar “den sjunkande kvalitén” har Warkander själv sagt upp sin prenumeration på Svenska Dagbladet och menar att han inte är ensam om att ha fattat det beslutet.

Han utvecklar sitt resonemang ytterligare i en debatt i P1 Morgon (Sveriges Radio, 2023, genom att hävda att “Det är inte enstaka röster, utan snarare hela körer som skriver om sig själva och sina liv”. Han får entusiastiskt medhåll av motdebattören Christian Daun, som döper fenomenet till “peak jag”.

Det är inte höstens första kulturdebatt om den påstådda “jag-fixeringen” bland kulturskribenter. Den 9 september skrev Mikaela Blomqvist i Göteborgs-Posten (2023b) om hur svenska författare skriver självcentrerat, bland annat på kultursidorna. Hon beskriver fenomenet som en lågintensiv attack på det gemensamma samtalet.

Bland andra som uttalat sig finnes Torbjörn Elensky i Respons (2022), Jack Hildén i Aftonbladet (2023), Maria Küchen i Kristianstadsbladet (2022), Theo Vareman (2022) och Mikaela Blomqvist i Göteborgs-Posten (2023a, 2023b).

De senaste åren har det pågått en debatt kring personliga texter och kulturskribenter som skriver om sig själva, något debattörer menar är mer vanligt förekommande idag än tidigare. Av kritiken framgår det dock inte när utvecklingen började eller vilken period kritikerna vill att kultursidorna ska gå tillbaka till. Kritikerna efterlyser emellertid större fokus på konstnärlig verksamhet och samtal som de bedömer som relevanta för samhället.

Skribenters närvaro i texter på svenska kultursidor är ett i stort sett utforskat ämne och det saknas statistiskt underlag som visar huruvida det stämmer eller inte stämmer att “jag-centreringen” på kultursidorna blivit vanligare.

Stämmer kritiken från många håll att kulturjournalistik har blivit mer jag-centrerad över tiden? Vår uppsats ämnar att undersöka hur skribentjaget utvecklats, varierat, och tagit plats över tid i kulturjournalistiken. Detta gör vi genom en kvantitativ innehållsanalys av artiklar i

Dagens Nyheter (hädanefter DN) och Svenska Dagbladets (hädanefter SvD) kultursidor. Med vår undersökning hoppas vi kunna besvara våra frågeställningar och skapa ett underlag till framtida forskning som kan undersöka vilken påverkan jaget har på svensk kulturjournalistik och vilken roll svensk kulturjournalistik spelar idag.

2. Bakgrund

2.1 Kulturbegreppet

För att kunna definiera begreppet kulturjournalistik måste man först förklara begreppet kultur. Det finns ingen entydig definition eller någon synonym som perfekt översätter eller förklarar kulturbegreppets innebörd. Tvärtom finns det flera hundra definitioner av kultur och ordet har haft olika betydelser genom historiens gång (Ehn & Löfgren, 2001). Ordet kultur kommer från latinets *cultura* som i sin tur härstammar från verbet *colere*, som betyder att odla eller vårda något (Hastrup, 2010). När ordet började användas inom engelskan syftade det främst till jordbruk, men i slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet började kulturbegreppet förändras till det vi känner det som idag. Under 1700- och 1800-talet började man använda ordet kultur för att referera till saker som gjorde människor mer kultiverade, som exempelvis konstnärliga verksamheter såsom litteratur, musik och konst. På 1800-talet och 1900-talet fick begreppet ytterligare en innebörd och kom då också att inbegripa människors sätt att leva i grupper, deras ritualer och deras föreställningsvärldar. Under 1900-talet började kultur ses som ett centralt och essentiellt element i alla samhällen och hos alla människor, vilket stod i kontrast till historiska synsätt (Illman & Nynäs, 2017).

Innebörden av dagens kulturbegrepp innefattar både synen på kultur som estetiska och konstnärliga uttryck samt människors sätt att leva och vara. Kultur kan sägas vara de koder, föreställningar och värden som människor – medvetet eller omedvetet – delar och allt annat som skapas och uppstår genom människor. Enligt den definitionen kan kultur sägas innefatta nästan allt som är mänskligt (Illman & Nynäs, 2017). För att förstå och göra det lättare att kommunicera om kultur har olika kategoriseringar och indelningar av kulturbegreppet skapats. Begrepp som finkultur, fulkultur och populärkultur används för att kategorisera olika estetiska kulturyttringar. Kulturyttringar som teater, opera och konst har kommit att kallas för finkultur. Begreppet finkultur har i sin tur fungerat som referens till hur andra kulturformer ska betraktas. Det som inte betraktas som finkultur kallas ibland för fulkultur eller

populärkultur. Kulturyttringar som TV, film och olika musikgenrer som exempelvis pop räknas ofta till denna kategori. Inget av de tre kulturbegreppen har en statisk innebörd utan är relativ till kontext och beroende av varandra för att ha någon mening (Lindgren, 2009).

2.2 Kulturjournalistik

Begreppet kulturjournalistik är, likt "kultur", inte heller entydigt. Medan kulturjournalistik i stora delar av världen stannar vid bevakning och diskussion om olika konstarter som litteratur, musik, konst och teater är den nordiska kulturjournalistiken av tradition bredare. I Sverige rymmer kulturjournalistiken mer än renodlade konstformer och kan istället sägas vara en form av samhällsjournalistik som rör sig i gränslandet mellan kultur, politik och samhällsfrågor. Det är en hybrid mellan kultur och politik med utrymme för idé och debatt, vilket är ett särdrag för den svenska kulturjournalistiken (Riegert m.fl., 2022).

Nationalencyklopedin definierar kulturjournalistik som en samling av journalistiska genrer som har ämnet kultur gemensamt. Kulturjournalistik beskrivs som en säregen typ av journalistik där skribenten tillåts vara subjektiv och representera sig själv och sina egna kunskaper (Nationalencyklopedin, u.å. a). Kulturjournalistiken skiljer sig från andra typer av journalistik i det avseendet att recensioner och intervjuer utgör en större del av materialet på kultursidorna och att texterna är mindre nyhetsorienterade än inom andra områden (Posio & Heikkilä, 2023).

Det råder delade meningar om när den svenska kulturjournalistiken har sin början. På 1700-talet startade Johan Henric Kellgren en debatt om estetik i Stockholms-Posten. Det ses som ett av fröna till den numera debattrika traditionen inom den svenska kulturjournalistiken (Riegert m.fl., 2022). Många ser Carl Jonas Love Almqvists brev från Paris omkring år 1840 som publicerades i Aftonbladet som startskottet för den svenska kulturjournalistiken. Carl Jonas Love Almqvist blandade kritik av konstnärliga yttringar som opera och teater med samhällsfrågor och politik. Genom kombinationen av ämnen lade Carl Jonas Love Almqvist, och andra samtida skribenter, grunden till kulturjournalistikens breda spektrum (Elam 2010). Som utsänd i Paris för DN skrev även August Strindberg texter som kombinerade konstyttringar med samhälle och politik. 1910 skrev han ett antal artiklar som kritiserade konservativa institutioner och personer som symboliserade Sverige. Debatten har kommit att

kallas Strindbergfejden och engagerade drygt 300 skribenter i omkring åttio tidningar runt om i landet. Strindbergfejden följdes av fler debatter under 1910-talet och sammantaget betraktas de som de första riktiga uttrycken för svensk kulturjournalistik. Debatterna under 1910-talet cementerade den kultur av debatt och konflikt på kultursidorna som sedan dess har varit centrala inom kulturjournalistiken (Riegert m fl., 2022).

I slutet av 1910-talet och under 1920-talet började en del svenska tidningar använda sig av beteckningen kultur på särskilda sidor, eller delar av sidor (Riegert m fl., 2022). Det skulle dock dröja ytterligare omkring sextio år innan flera lokaltidningar började öronmärka sidor åt kultur (Elam, 2010). Under 1930-talet och 1940-talet började flera tidningar ha regelbundna, i vissa fall dagliga kultursidor (Riegert m fl., 2022).

Under 1950-talet präglades kulturjournalistiken av bevakning och kritik av konstnärliga yttringar (Elam, 2010). Det var först under 1960-talet som de svenska kultursidorna politiserades (Riegert m fl., 2017). Fördelningen av debattinlägg i DN exemplifierar den snabba utvecklingen. 1960 stod tidningens ledarsida för 80 procent av de politiska artiklarna, en andel som sjunkit till 40 procent år 1969. Anledningen var att DN:s kultursida börjat publicera debattartiklar med politiskt innehåll. Genom detta etablerade sig kultursidan som ett forum för debatt (Lundqvist, 2012).

Enligt Riegert m. fl. (2022) har kulturjournalistiken fortsatt att vara och blivit mer konfliktorienterad i samband med att medierna blivit allt mer kommersialiserade. Konfliktinriktade texter genererar "klick" som i sin tur genererar pengar (Riegert m.fl., 2022).

Traditionellt sett har litteraturen varit ryggraden i den svenska kulturjournalistiken. Litteraturen har fortfarande en central roll men har tvingats dela utrymme med ett bredare ämnesfält när gränsen mellan nöje, populärkultur och finkultur har suddats ut (Riegert m.fl., 2022).

Dagens kulturjournalistik fungerar fortfarande som en plattform för kritik, konflikt och debatt och innehåller fortfarande texter som kombinerar konstnärliga yttringar och samhällsfrågor. Under 2010-talet och 2020-talet har kultursidorna också kommit att vara pådrivare i debatter (Riegert m.fl., 2022).

2.3 Dagens Nyheter

Dagens Nyheter (DN) är en svensk dagstidning som grundades 1864 och är en del av Bonnierkoncernen (Lundqvist, 2012). Tidningen kommer ut varje dag i veckan och har sedan 1989 en separat kulturbilaga varje dag (H. Bergius, personlig kommunikation, 2023, 7 december). Peter Wolodarski har varit chefredaktör på DN sedan 2013 (Nationalencyklopedin, u.å. b). Björn Wiman har varit kulturchef på tidningen sedan 2010 (Lundqvist, 2012). DN täcker hela landet men har fokus på Stockholm. Tidningen har en total räckvidd på ungefär 1 114 000 personer per dag och är därmed Sveriges största dagstidning (Nilsson, 2013). DN:s ledarsida är oberoende liberal (Lundqvist, 2012). DN startade sin webbplats och har publicerat nyheter på internet sedan 1996 (Steiner, 2021).

2.4 Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet (SvD) är en svensk dagstidning som grundades 1884 och ägs sedan 1998 av Schibsted. Tidningen kommer ut varje dag i veckan (Nationalencyklopedin, u.å. c). Historiskt har SvD bestått av tre tidningsdelar: nyheter, näringsliv och kultur, men 2013 lades SvD:s separata kulturbilaga ned och började ingå i nyhetsdelen (Kulturnyheter, 2012). SvD:s kulturbilaga finns fortfarande kvar på söndagar (Svenska Dagbladet, 2013).

23 november 2023 blev SvD:s kulturchef Lisa Irenius chefredaktör för tidningen. Hon blev kulturchef 2015 (TT, 2023). Tillförordnad kulturchef är i skrivande stund Anders Q Björkman (Svenska Dagbladet, 2023).

SvD är rikstäckande med fokus på Stockholmsregionen (Nationalencyklopedin, u.å. c). Tidningen har en total räckvidd på cirka 788 000 personer per dag (Nilsson, 2023). SvD:s ledarsida är obunden moderat (Nationalencyklopedin c). SvD började publicera artiklar på internet 1995 (Ekblom, 2020).

2.5 Typer av textgenrer inom kulturjournalistiken

I "From evaluative authorities to involved narrators: Variation and change in first-person singulars used in the culture sections of six European newspapers from 1960 to 2010" (Posio & Heikkilä, 2023) har författarna undersökt sju olika texttyper inom journalistiken. Dessa är announcement/list (lista), commentary text (kommentar/kommenterande text), interview/profile (intervju/personporträtt), news (nyheter), other (annan), preview (förhandsvisning), report/feature (reportage/featureinnehåll) samt review/critique (recension/kritik).

En lista är en typ av rangordning eller uppställning av saker. Listorna är ofta med få tecken och skrivs ibland av flera på redaktionen och saknar inte sällan byline (A. Hörmark, personlig kommunikation, 2023, 22 december).

Textgenren intervju eller personporträtt ställer intervjupersonen i fokus (A. Hörmark, personlig kommunikation, 2023, 22 december).

Det finns flera olika typer av nyhetstexter. Nyhetsartikel är den vanligaste typen av nyhetsförmedling och fokuserar på det som anses vara det viktigaste, det mindre väsentliga skalas bort. Notis är en kortare nyhetsartikel som inte bör vara längre än 50 ord, eller 800 tecken (Häger, 2020). Texttypen reportage har också nyhetsvärde men är längre och färgade av skribenten på ett eller annat sätt (Nationalencyklopedin, u.å. d). Med termen feature åsyftas sättet att presentera dokumentärt innehåll med dramatiska inslag. Ibland används reportage och feature som synonymer och ibland syftar feature på material som inte är nyhetsrelaterat (Nationalencyklopedin, u.å. e). I reportage eller featurematerial förmedlar skribenten upplevelser, tecknar bilder och förmedlar en känsla. Det är det som skiljer reportage och featurematerial från nyhetsartiklar (Häger, 2020).

En recension eller kritiktext är en redogörelse för vad och varför skribenten tycker om en upplevelse eller ett objekt (Loman m fl, 2007). Det är ett sätt att beskriva, tolka och värdera kultur (Nationalencyklopedin, u.å. f).

En kommentar, eller kulturkommentar som det kallas i vissa tidningar, är en text där skribenten kommenterar ett aktuellt ämne, ibland ur en personlig synvinkel (A. Hörmark, personlig kommunikation, 2023, 22 december).

I vårt förarbete till studien har vi stött på andra texttyper inom kulturjournalistiken. Krönika är en texttyp som vi har stött på. Inom kulturjournalistiken är krönikan en personlig kommentar, ofta relaterad till ett aktuellt ämne. Det är vanligt att tidningar har fasta krönikörer som återkommande skriver krönikor (Nationalencyklopedin, u.å. g). Krönika och kulturkommentar är två texttyper som har stora likheter. Båda texttyperna tenderar att kommentera ett ämne med en personlig ton i syfte att väcka tankar. Krönikan kan vara mer tidlös än kulturkommentaren men ofta handlar båda texttyperna om något aktuellt. I SvD kallas enbart texterna som är skrivna av de fasta krönikörerna och chefredaktören för krönikor (A. Hörmark, personlig kommunikation, 2023, 22 december). Hädanefter kommer vi att referera till kulturkommentar och krönika under benämningen krönika.

Texttypen kåseri liknar krönikan i det avseendet att de båda har en personlig ton och fungerar som en typ av samtidskommentar. Ett kåseri är kortare än en krönika och kännetecknas av att det är skrivet i talspråk med en lättsam, ibland humoristisk ton (Nationalencyklopedin, u.å. h).

Debattartiklar förekommer inom bland annat kulturjournalistiken. Debattartikeln kännetecknas av att vara en argumenterande text och skrivs ofta av icke återkommande skribenter. Svaren på en debattartikel kallas för replik vilket också räknas som samma texttyp (A. Hörmark, personlig kommunikation, 2023, 22 december).

Essäer är ytterligare en texttyp som också förekommer på kultursidorna. Essäer utmärker sig genom att vara längre många andra texter och ämna till att förmedla fakta på ett personligt sätt (Ljung Svensson, 2010). I DN har de under vissa perioder publicerats under vinjetten "Tredje sidan" (Jonsson, 1994). I SvD publiceras essäer under vinjetten "Under strecket" varje dag sedan 1918 (Ljung Svensson, 2010).

2.6 Begreppsdefinition

Berättare och skribent används som synonymer till engelskans “narrator”. Denna studie använder ordet “skribent” och inte “journalist” eller “reporter” eftersom kulturjournalistiken till stor del skapas av (frilans-)medarbetare som inte tituleras journalister eller reportrar, trots att de arbetar journalistiskt (Posio & Heikkilä, 2023). Detta gäller särskilt för recensioner. I grammatiken kallas de på de olika kommunikationssituationer som kan uppstå mellan människor när man använder personliga pronomen för “person”. I vår studie kommer vi att undersöka användandet av första person singular, det vill säga pronomen som är självreflekterande och syftar på en person. I det svenska språket är “jag” det personliga pronomenet i första person singular och “min”, “mitt” och “mina” är de possessiva pronomen i första person singular. Inom språkforskningen kallas första person singular för 1SG (Posio & Heikkilä, 2023). Hädanefter kommer vi att använda oss av begreppet 1SG när vi skriver om första person singular.

Användandet av 1SG kan fylla olika funktioner i texter. I studien “From evaluative authorities to involved narrators: Variation and change in first-person singulars used in the culture sections of six European newspapers from 1960 to 2010” har forskarna delat in dessa funktioner i fem olika kategorier; narrative function (narrativ funktion), evaluative function (evaluativ funktion), epistemic function (epistemisk funktion), metatextual/rhetorical function (metatextuell/retorisk funktion) och other (annan funktion) (Posio & Heikkilä, 2023).

Vi har hämtat inspiration från Posio och Heikkilä (2023) och har använt oss av dessa fem funktioner i vår studie för att kunna identifiera hur 1SG används i texterna som vi har analyserat. För att kunna applicera deras funktioner på vårt material har vi varit tvungna att operationalisera definitionerna. När vi framöver skriver om funktionerna och inte syftar på Posio och Heikkiläs studie är det definitionerna nedan som åsyftas.

Narrativ funktion av 1SG sätter skribenten i fokus och gör den till en karaktär i texten. Det kan handla om egna erfarenheter, anekdoter eller något den har en koppling till. 1SG med narrativ funktion används ofta återkommande i längre passager i en text. Funktionen kännetecknas av att skribenten refererar till en specifik händelse eller tidpunkt.

När 1SG fyller en evaluativ funktion används det för att uttrycka en åsikt. Skribenten skriver vad den tycker, tänker och känner. Evaluativ funktion kännetecknas av att en åsikt förmedlas direkt eller indirekt. En åsikt kan förmedlas direkt genom att skribenten skriver att den tycker någonting genom att använda verbet "tycker" eller en synonym till ordet. En åsikt kan också förmedlas indirekt genom att skribenten signalerar att den tycker någonting. Skribenten kan föreslå någonting eller fundera och resonera kring olika alternativ.

Epistemisk funktion används för att visa på att skribenten har viss kunskap och vet någonting. 1SG som fyller en epistemisk funktion kan också visa på att skribenten saknar kunskap eller att deras kunskapsområde är begränsat. Funktionen kännetecknas av att skribenten ställer frågor eller skriver att den vet eller inte vet någonting.

Posio och Heikkilä (2023) kombinerar metatextuell och retorisk funktion i samma kategori. Metatextuell funktion används för att hänvisa till någonting tidigare i texten medan retorisk funktion används i ordspråk, talesätt eller idiomatiska uttryck. Varken metatextuell eller retorisk funktion används återkommande i längre passager.

Under kategorin "annan funktion" hamnar de texter där användandet av 1SG inte går in under någon av de fyra övriga funktionerna.

3. Problemformulering

De senaste åren har flera kulturskribenter anklagat den svenska kulturjournalistiken för att ha blivit mer och mer "jag-fixerad". Kritiken har handlat om att kulturjournalistiken handlar om skribenternas egna liv och att det inte tillför någonting till samhället. Det har pågått en debatt kring personliga texter och kulturskribenter som skriver om sig själva, något debattörer menar är mer vanligt förekommande idag. Samtliga använder anekdotisk bevisföring och ger exempel på enskilda artiklar där skribenten är tydligt närvarande och medverkande. Däremot finns ingen forskning som systematiskt undersöker ett större underlag inom kulturjournalistiken.

4. Syfte och frågeställning

Syftet med vår studie är att undersöka om de påståenden som gjorts, det vill säga att kulturjournalistikens fokus börjat riktas mot skribenterna och att detta är vanligare idag än för 20-30 år sedan, stämmer överens med verkligheten. Syftet med studien är att undersöka hur och i vilken omfattning skribenten själv har närvarat i den svenska kulturjournalistiken mellan 1997 – 2022. Detta görs genom att besvara följande frågeställningar:

1) Finns det några trender och förändringar i användandet av pronomen i första person singular (1SG) i artiklarna SvD:s och DN:s kulturbilagor sedan 1997? Vilka, och hur tar de sig i uttryck?

2) Har andelen artiklar i kulturbilagorna som handlar om de "traditionella" kulturämnena (scenkonst, litteratur, film, TV, musik, dans och konst) minskat sedan 1997? Har mängden artiklar om nya typer av kulturämnen som vardagsbetraktelser ökat?

5. Teoretisk ram och tidigare forskning

Mängden tidigare forskning som undersöker skribentnärvaro och är avgränsad till enbart kulturjournalistik är begränsad. Därför beskriver detta kapitel inledningsvis tidigare forskning om och normer inom kulturjournalistiken i allmänhet, som inte fokuserar på skribentens roll i texten. Detta kapitel erbjuder senare en redogörelse för teorier och tidigare forskning om hur en skribent framställs i journalistisk text i allmänhet, med särskilt fokus på Cecilia Aares forskning om reportagegenren. Kapitlet nämner även Rosalind Cowards omfattande arbete om den personfokuserade journalistiken i framför allt Storbritannien. Avslutningsvis sammanfattas Pekka Posio och Riie Heikkiläs forskning om skribentnärvaro i europeisk kulturjournalistik.

5.1 Tidigare forskning om kulturjournalistik

Inom journalistikforskningen är kulturjournalistik ett relativt outforskat ämne, ännu mer i Sverige än i andra länder. Att det inte råder någon global konsensus kring begreppet har gett

upphov till olika subgenrer och stora skillnader mellan länder och traditioner. Det har gjort att forskningsfältet inte har någon tydlig avgränsning (Nørgaard Kristensen, 2019).

5.1.1 Kulturjournalistikens format

Anna Roosvall, Andreas Widholm och Kristina Riegert har undersökt hur svensk kulturjournalistik utvecklats sedan 1980-talet. De fann att det är en debattdriven journalistisk genre som inte bara kommenterar utan även driver på olika rörelser och krafter i samhället. Bevakningen av metoo-rörelsen hösten 2017 är ett exempel på detta (Riegert m.fl., 2022).

Kulturjournalistiken är populär bland läsarna och har blivit vanligare. Sedan 1985 har mängden texter på kultursidorna ökat med 30 procent (Roosvall m.fl., 2017). Innehållet har dock förändrats. Kulturkritik som recensioner och andra kritiska och tolkande texter får allt mindre utrymme medan nyheter och de deskriptiva texterna blir allt fler. En anledning tros vara en professionalisering av kultursidorna. Ett förändrat medielandskap med snabbhet och nyhetsvärde i fokus tros också vara en faktor (Riegert m.fl., 2022).

5.1.2 Kulturjournalistikens normer och värderingar

Birthe Sjöberg menar i läroboken *Kulturjournalistikens grunder* (2007) att kulturjournalister bör sträva efter att glömma sig själva, och uppmanar dem att närvara i texter så lite som möjligt. Hon anknyter viljan att närvara i en kulturjournalistisk text (märk väl att boken i sin helhet inte är ämnad att lära ut hur krönikor bör skrivas, utan fokuserar på recensioner) till en vilja att som kulturjournalist göra ett gott intryck hos läsarna. Sjöberg argumenterar att det kan bli ett problem när man själv tar större plats än texten och dess läsare. Samtidigt använder hon i sitt kapitel flera exempel (på vad hon menar är god kulturjournalistik) där skribenten tydligt närvarat i texten.

Kulturjournalistiken är speciell på det sättet att den ligger mellan journalistikens ideal och förväntningar och kulturens ideal och förväntningar. Kulturjournalistikens normer och värderingar är färgade av den nyhetsinriktade journalistikens ideal samtidigt som kulturjournalistiken även förhåller sig till normer inom kulturen. Kulturjournalistiken fungerar som en brygga mellan dessa världar (Posio & Heikkilä, 2023). Kulturjournalistiken

är som domän mindre professionaliserad än andra grenar inom journalistiken, och särskilt recensioner skrivs till en allt större del av frilansmedarbetare (Jaakkola m.fl., 2015).

5.2 Narratologi inom journalistikvetenskapen

Merparten av den tidigare forskningen som närmast liknar denna studie har sin härkomst i andra discipliner inom humanioran och samhällsvetenskapen. Teoretiska ramverk lånas och anpassas framför allt från litteraturvetenskapen, men även från språkvetenskapen och antropologin.

Narratologi, även kallad berättarteori, är egentligen både en teori och en metod. Teorin har framför allt tillämpats på skönlitterära verk, men har under de senaste 40 åren kommit att användas även i studier av media i en bredare benämning. Några exempel på detta ges av Fulton och Huisman i *Narrative and media* (Fulton m.fl., 2005). Narratologin är fortsatt en spretig teori, som används på många olika sätt, ofta i mer kvalitativa studier. Denna studie använder narratologin för att illustrera att det finns en vetenskaplig relevans i att undersöka hur något berättas, istället för vad som berättas.

Narratologin intresserar sig för textens struktur, och vad olika delar i denna struktur fyller för funktion (Huisman s. 32). Detta var särskilt sant under 1900-talet; idag intresserar sig flera inom disciplinen för en poststrukturalistisk eller postmodern tolkning av teorin. De sistnämnda tolkningarna intresserar sig mer för att dissekera ideologin hos den som tar del av eller skapar texten (Huisman, 2005). Denna studie tillämpar en mer traditionell, strukturalistisk version av narratologin, där strukturens funktion är av största intresse.

5.2.1 Narratologi enligt Aare, Eason, och Genette

Mimesis och *diegesis* är två återkommande och relevanta begrepp inom narratologin. Fulton menar att de är svårdefinierade och svårtolkade, men att den moderna narratologin förlitar sig på Gérard Genette, en ledargestalt inom teorin (Fulton, 2005, s. 18, 19). Platon definierade *mimesis* som det som var visat, och *diegesis* som det som var berättat. Genette definierar *diegesis* som världen skapad av berättandet, och delar vidare in berättarrösten som *homodiegetisk* eller *heterodiegetisk*. Ett *homodiegetiskt* berättande är ett sådant där berättaren

är en del av världen hen berättar om; inom journalistiken kan det vara en skribent som berättar om något hen själv upplevt. En berättare som inte själv har deltagit i de händelser hen berättar om är en *heterodiegetisk* berättare (Abbott, 2020). Genette instiftade uppdelningen mellan homo- och heterodiegesis för att han ansåg att berättare i första respektive tredje person inte var en tillräckligt noggrann uppdelning.

Cecilia Aare (2016) använder begreppet “diegetisk representation” för att beskriva texter där skribenten återberättar ett skeende med egna ord, och menar att den diegetiska representationen är subjektiv. Detta står i kontrast till mimetisk representation, där skribenten imiterar eller representerar ett skeende på ett sätt som gör att hen inte närvarar i texten. Den här sortens framställning är objektiv, enligt Aare.

5.2.2 Narratologi enligt Cecilia Aare

När Aare (2015; 2021) använder narratologin för att forska på reportagegenren i Sverige (en genre som inte nödvändigtvis är men till viss del överlappar med och förekommer inom kulturjournalistiken) särskiljer hon mellan olika former av framställning; *scenisk* eller *mimetisk* framställning, *informerande* framställning och *argumenterande* framställning.

Det Aare här kallar scenisk eller mimetisk framställning operationaliserar hon på ett annat vis än mimetisk representation: mimetisk framställning är i denna kontext ett narrativ som skildrar något som utspelar sig på en bestämd plats vid en bestämd tidpunkt. Informerande framställning talar om och påstår utan att gestalta. Argumenterande framställning används enbart i opinionsjournalistik (2021).

I en senare studie (2016) utgår Aare från, och problematiserar, David Easons indelning av narrativ inom new journalism (även det är en genre som inte är, men som överlappar med kulturjournalistiken och är särskilt relevant för våra forskningsfrågor).

Eason (1984) identifierade två grenar inom i synnerhet amerikansk new journalism; Ethnographic Realism (ER) samt Cultural Phenomenology (CP). Den etnografiska realismen har senare kommit att kallas enbart realism, och innebär att skribenten förutsätter att världen

är möjlig att gestalta. En “realistisk” text är ofta utformad på sådant sätt att såväl läsare som skribent betraktar ett fenomen tillsammans, där vissa värderingar tas för givna. Realistiska texter använder sig oftast av tredje person, och om personliga pronomen (i första person) används är det på ett objektiva sätt, inte för att uttrycka åsikter eller delaktighet.

David Eason applicerar etiketten Cultural Phenomenology, senare kallad modernism, på texter och skribenter med ett tanke- och arbetssätt som närmare liknar fenomenet som vår studie undersöker. Skribenten skriver ofta i första person, och har en ifrågasättande och uttalat reflexiv attityd mot fenomenet, världen och sig själv (Eason, 1984; Aare, 2015).

5.2.3 Narratologi enligt David Eason och Gérard Genette

Cecilia Aare (2016) anser att Easons indelning inte täcker tillräckligt många former av skribentnärvaro. Hon menar att Eason bara ger två svar på frågan “hur?” och att det inte är tillräckligt många. Aare hänvisar till Gérard Genettes teori om fokalisering (focalization). Genette sorterar olika narrativ, fokaliseringar, efter hur mycket berättaren vet. Detta till skillnad från Eason som enbart delar upp berättare i första och tredje person.

Genettes första kategorisering är intern fokalisering (internal focalisation). Där vet berättaren lika mycket som andra karaktärer. I intern fokalisering kan man byta ut pronomen i tredje person (han, hon, hen) mot första person (jag), utan att det påverkar narrativet eller berättarperspektivet. Den andra kategorin, icke-fokalisering (non-focalization) innehåller en allvetande berättarröst som alltså vet mer än de andra karaktärerna. Extern fokalisering beskriver texter där berättaren ser andra karaktärer, men inte själv är delaktig i narrativet.

Därför utformar hon fem narratologiska kategorier, det vill säga sätt som skribenter närvarar: Reconstructed Third-person Narration (rekonstruerad tredje person); Touched-up Third-person Narration; Dimmed First-person Narration; Consonant First-person Narration (konsonant första person) och Dissonant First-person Narration (dissonant första person).

Reconstructed Third-person Narration beskriver texter där skribenten inte deltagit under skeendet som texten beskriver. Formerna kan kombineras med samtliga slag av fokalisering.

Reconstructed Third-person Narration är jämförbart med det David Eason kallar (ethnographic) realism.

Touched-up Third-person Narration liknar det ovan nämnda rekonstruerade narrativet, med skillnaden att skribenten närvarat i verkligheten som skildras i texten, men inte inkluderat sig själv som karaktär.

Dimmed First-person Narration innehåller en skribent som till viss del närvarar i texten, och närvarar/har närvarat i verkligheten som beskrivs. Det här narrativet saknar ett begrepp i David Easons typologi.

I Consonant First-person Narration står skribentens upplevelse i fokus. Narrativet förs enbart genom intern fokalisering, till skillnad från de tidigare fyra kategorierna där alla former av fokalisering är möjliga. Även detta narrativ saknas hos Eason (enligt Aare).

Dissonant First-person Narration liknar det Eason kallar cultural phenomenology eller modernism. Även i denna form står skribenten i fokus. Skillnaderna mellan ett konsonant och dissonant narrativ är att det dissonanta är subjektivt medan det konsonanta är objektivt, om än till varierande grad. En annan väsentlig skillnad är att ett konsonant narrativ ser skribenten som upplevande, och ett dissonant narrativ behandlar skribenten som en berättare (på engelska: experiencing respektive narrating reporter).

Aare utvidgar uppdelningen mellan intern och extern fokalisation för att innefatta ytterligare två perspektiv. Hon använder istället begreppen afferenta och efferenta perspektiv, och illustrerar med fyra exempel. I de afferenta perspektiven ligger fokus på iakttagandet. Aare visar detta genom ett exempel på en scen med en person som ska hoppa från ett berg till ett annat. I ett afferent perspektiv med intern fokalisation skulle händelsen kunna beskrivas som "Jag/han tittade mot skogsbrynet. Där syntes en figur hoppa mellan två berg" ("han" syftar här på berättaren, skribenten). Detta liknar det Posio och Heikkilä kallar en narrativ funktion.

I ett afferent perspektiv med extern fokalisation beskrivs händelsen istället med en mening som "Vid skogsbrynet syntes en person hoppa mellan två berg". I ett efferent perspektiv i samma scen kan skribenten använda 1SG för att sätta sig i en annan karaktärs position. I fallet med figuren på berget ger Aare exemplet "Hon/jag tog ett djupt andetag. Vågar man hoppa över här?" (även här syftar "hon" på samma person som "jag"). Detta liknar det Posio och Heikkilä kallar metatextuell eller retorisk funktion. Aare lyfter även det efferenta perspektivet som inte utspelar sig inom en scen. I exemplet med berget hade skribenten då kunna formulera det som "Man undrade på bygden. Vem skuttar runt mellan bergstoppar?". I dessa fall närvarar skribenten mycket lite.

5.3 Kvantifiering av narrativitet enligt Posio och Heikkilä

I "From evaluative authorities to involved narrators: Variation and change in first-person singulars used in the culture sections of six European newspapers from 1960 to 2010" har Pekka Posio och Riie Heikkilä (2023) undersökt och analyserat förekomsten av 1SG på kultursidorna i sex olika europeiska tidningar mellan åren 1960 – 2010. Med 1SG avses användningen av orden "jag", "mig", "min" och "mitt". De har kodat användandet av 1SG i 11 775 artiklar från kultursidorna i tidningarna El País, Dagens Nyheter, Helsingin Sanomat, Le Monde och The Guardian och sedan analyserat resultatet.

Posio och Heikkilä (2023) har undersökt om det skett någon förändring av användandet av 1SG på kultursidorna över tid, om det finns några distinkta tendenser i olika tidningar, om det finns någon korrelation mellan genus och användandet av 1SG, vilken typ av text där 1SG är mest vanligt förekommande, om innehållet i texterna klassas som hög- eller lågstatuskultur samt vilka funktioner 1SG kan fylla i texterna.

Posio och Heikkilä (2023) valde att enbart koda grammatiska subjekt eftersom de ansågs definiera funktionen för hela meningen i texten, till skillnad från förekomsten av 1SG i andra grammatiska roller som ägande eller objekt.

5.3.1 Narrativa funktioner enligt Posio och Heikkilä

Posio och Heikkilä (2023) har identifierat olika funktioner som användandet av 1SG fyller och kategoriserat dessa funktioner i fem olika kategorier. Dessa kategorier är narrative

function (narrativ funktion), evaluative function (evaluativ funktion), epistemic function (epistemisk funktion), metatextual/rhetorical function (metatextuell/retorisk funktion) och other (annan funktion).

Narrativ funktion är den mest vanligt förekommande funktionen som 1SG fyller. Den narrativa funktionen ställer skribent i fokus, antingen genom att göra denne till huvudperson eller referera till händelser och personer som denne har en koppling till. Skribent är inte en berättare utan också en deltagare i berättelsen. Berättelserna är ofta förankrade i en specifik tidpunkt, det vill säga att de ofta utgår ifrån något specifikt och inte någonting generellt. 1SG som fyller en narrativ funktion används ofta i så kallade ämneskedjor, det vill säga längre sektioner med flera av varandra åtföljande meningar (Posio & Heikkilä, 2023).

1SG kan även fylla en evaluativ funktion. Detta sker när skribent uttrycker sina åsikter och preferenser. Subjektiva åsikter uttrycks dock ofta som allmängiltiga åsikter. På grund av det gör Posio och Heikkilä skillnad på uttryck av subjektiva åsikter och uttryck av objektiva åsikter där 1SG explicit uttrycks som exempelvis när en skribent skriver “jag tycker” eller “jag föredrar” (Posio & Heikkilä, 2023).

Posio och Heikkilä (2023) har också hittat det de kallar för en underkategori till evaluativ funktion vilket är användningen av parenteser i evaluativa meningar. Genom att lägga till en så kallad kommentarsklausul, det vill säga en sats mitt i meningen mellan två kommatecken, kan skribent göra det tydligt att det är dennes hypotes, teori eller åsikt. Det kan ha en förmildrande effekt på texten och lätta på innebördens tyngd. 1SG kan också fylla en epistemisk funktion när skribent uttrycker att denne har alternativt saknar kunskap.

Metatextuell funktion används till att syfta tillbaka på någonting tidigare i texten och retorisk funktion används antingen i idiomatiska uttryck eller inom en viss kommunikationskontext. Dessa funktioner påminner om narrativ funktion i hur meningarna är uppbyggda men de förekommer inte i ämneskedjor med referenser till 1SG (Posio & Heikkilä, 2023).

Alla andra uttryck för 1SG har Posio och Heikkilä kategoriserats under “annan funktion” (Posio & Heikkilä, 2023).

5.3.2 Resultat i Posio och Heikkiläs studie

Posio och Heikkiläs (2023) studie visar att förekomsten av 1SG på kultursidorna har blivit vanligare i samtliga tidningar i studien mellan åren 1960 – 2010. 1SG är mest förekommande i texter som involverar författarens åsikter, som i kommentarer och recensioner. Den enda tidningen där användandet av 1SG inte blivit vanligare över tid var franska tidningen *Le Monde*. På *Le Monde*'s kultursidor var användandet av 1SG knapp och ingenting tyder på att en förändring är på väg att ske. Posio och Heikkilä tror att ökningen av användandet av 1SG på kultursidorna är en anglosaxisk trend som spridit sig till de andra, icke engelskspråkiga tidningarna, men att *Le Monde* inte påverkats av på grund av Frankrikes kulturpolitiska hållning att skydda nationella kulturella särdrag från utländska influenser.

Posio och Heikkilä (2023) fann att den narrativa funktionen dominerar på kultursidorna på bekostnad av den evaluativa och epistemiska funktionen. Det finns inte heller någon korrelation mellan genus och förekomsten av 1SG förutom i *El País* och *Le Monde* där män skrev mer om sig själva än vad kvinnor gjorde vilket förklaras med sociokulturella faktorer.

I den enda svenska tidningen i studien, *DN*, har användandet av 1SG på kultursidan blivit vanligare sedan 1960-talet. 1960 användes 1SG i 10 artiklar av 355. De efterföljande decennierna ökade användandet av 1SG exponentiellt och var som mest vanligt förekommande 1990 då 105 av 450 artiklar innehöll 1SG. Sedan dess har förekomsten minskat något och 2010, som är det senaste året som studien har undersökt, innehöll 384 av 2522 artiklar från *DN*'s kultursida 1SG (Posio & Heikkilä, 2023).

5.4 Objektivitet och subjektivitet

Att skriva journalistiska texter i första person och ha ett individuellt fokus har historiskt setts som informellt. I handböcker för journalistiskt skrivande avråds ofta skribenter från att använda pronomen i första person om det inte rör sig om en åsiktstext (Posio & Heikkilä, 2023).

Rosalind Coward (2013; 2015) beskriver i hennes studier om trenden mot mer subjektivitet i journalistik hur journaliststudenter, åtminstone implicit, traditionellt har lärt sig att det finns allvarliga ämnen – politik, världshändelser, katastrofer, och sociala trender – som bör vara journalistikens huvudfokus, och sedan triviala ämnen – personliga känslor och erfarenheter. Det sistnämnda kallar hon för “confessional journalism” och den värderas lägre än den första typen, som har betraktats som “objektiv” och “rak” journalistik. Enligt Martin Conboy (2004) har många i både publiken och akademien ansett att “hårda nyheter” som handlar om politik och ekonomi föses bort till förmån för “mjuka nyheter”, som är mer personbaserade och fokuserar på känslor och relationer, och att denna trend förminskar och fördummar journalistiken.

Här bör dock noteras att hennes forskning fokuserar på en i allmänhet engelskspråkig och i synnerhet brittisk kontext, där förutsättningarna och medieklimatet skiljer sig från situationen i Sverige. Coward (2010) sammanfogar också två sorters personcentrerad journalistik – hon använder ord som “confessional”, “autobiographical” och subjektiv som samlingsbegrepp för att beskriva både journalistik där skribenten utgår från sig själv och journalistik där någon utomstående “berättar sin historia”. Hon gör inte heller en tydlig avgränsning till enbart kulturjournalistik, men den personcentrerade journalistiken har många gemensamma nämnare med kulturjournalistiken. Kulturjournalistik som genre är den del av en genomsnittlig tidning med störst andel “mjuka” nyheter och artiklar om livsstil (Kristensen & From, 2012; Jaakkola m.fl., 2015). Coward ställer sig starkt kritisk till uppdelningen mellan mjukt och hårt (även om hon själv inte likställer mjuka nyheter med kulturjournalistik) och bemöter teorierna med tre huvudsakliga argument.

Coward (2013) ställer sig kritisk till uppdelningen mellan objektiv, “riktig” journalistik och subjektiv “bekännelsejournalistik”, och ifrågasätter påståendet att någon journalistik är helt objektiv. Detta bland annat eftersom det alltid finns (minst) en subjektiv individ bakom varje artikel och nyhet. Hon menar även att det finns flera definitioner för objektivitet och att objektivitetsidealet inom journalistiken kan definieras som en lojalitet till sanningen, något som är förenligt med journalistik där skribenten i någon mån är närvarande. Hon menar dessutom att journalistiken, särskilt den engelskspråkiga, varit subjektiv och personfokuserad sedan 1800-talet, men medger att trenden ökat och minskat sedan dess. Hon exemplifierar

detta med namn som Charles Dickens och Mark Twain (som skrev personliga journalistiska texter på 1830- respektive 1860-talet). Som mer nutida exempel nämner Coward bland andra George Orwells (1930-talet) och James Camerons (1960-talet) personliga rapporteringar från krigsdrabbade vardagar i Spanien och Vietnam.

I modern tid har genren blivit mer framgångsrik från och med 1960-talet, enligt såväl Coward som Posio & Heikkilä. Coward tillskriver framgången framför allt till den feministiska rörelsen under 1970- och 1980-talet, men även till föregångsgestalter inom New Journalism.

Hon menar att journalister inom New Journalism-rörelsen breddade normen för vilka ämnen som journalistiska texter kan handla om. Vad som ansågs vara ett ämne för journalistiken breddades ytterligare när feministiska rörelser och kvinnliga journalister bidrog till en "demokratisering" där kvinnors vardagar och historier började anses viktiga. Detta skedde dels genom att historiska kvinnors liv fick mer utrymme genom de många biografier som skrevs under 1980-talet. Det skedde även genom att slagord som att "det personliga är politiskt" fick genomslagskraft. Coward menar att detta så småningom ledde till att frågor som våld i nära relationer, våldtäkter, graviditeter och barnomsorg kom att anses accepterade och värderade inom journalistiken.

En annan möjlig förklaring, menar hon, är att samhället i stort rört sig i en individualistisk riktning och att bekännelser och subjektiva upplevelser dominerar narrativet även utanför journalistiken; dels i sociala medier, men även i konsten i stort (Coward, 2015).

Hennes huvudsakliga tes, i det flertal publikationer hon författat på ämnet, är att subjektiv "confessional journalism" är ett underutforskat och förbiset ämne, men att det finns tydliga normer även för denna särpräglade stilen av skrivande som bör definieras.

6. Metod

6.1 Analysmetod

Denna studie har använt en kvantitativ innehållsanalys där vi kodat artiklar ur DN:s och SvD:s kulturbilagor från 1997, 2002, 2007, 2012, 2017 och 2022.

Vi föredrar en kvantitativ ansats för att komplettera den kvalitativa forskningen som dominerar i nutida kulturjournalistikstudier. För vår forskningsfråga fanns redan kvalitativt material om hur journalister upplever en eventuell förändring, i form av de artiklar som nämnts ovan. Därför kan en kvantitativ studie tillföra mer ny kunskap och bidra till att täcka upp en forskningslucka.

Den kvantitativa innehållsanalysen är en lämplig metod för att forska på frekvensen av ett skeende. Kvantitativ innehållsanalys kan vara beskrivande, och undersöker då förekomsten av ett fenomen under en begränsad tidsperiod. Metoden kan också vara jämförande, det vill säga komparativ, vilket är lämpligt för denna studie. Vi har framför allt varit intresserade av att jämföra användningen av 1SG i olika år, men i och med att studien utgår från material från två olika tidningar kan vi också undersöka eventuella skillnader mellan DN och SvD.

Med hjälp av den kvantitativa innehållsanalysen kan denna studie undersöka trender över tid, och således besvara syftet, att undersöka hur skribenten närvarat i den svenska kulturjournalistiken. Detta görs genom att vi kvantifierat värden som kan anses kvalitativa, till exempel på vilket sätt – i vilken funktion – ett pronomen i 1SG används.

En kvalitativ ansats kan vara djupgående jämfört med en kvantitativ analys, och hade möjligen kunnat ge ett mer nyanserat svar på frågan om hur skribenten närvarar. Nackdelen (men även fördelen, i vissa fall) med en kvalitativ metod är att den kräver en mer djupgående analys, vilket i sin tur gör att materialet som en kvalitativ studie grundar sig på ofta är mindre än materialurvalet i en kvantitativ studie (Ledin & Moberg, 2019).

Kvalitativa metoder är dock sämre lämpade än den kvantitativa innehållsanalysen för att undersöka ett visst fenomen över en viss tid; en kvalitativ metod lämpar sig inte lika väl för att undersöka trender.

Vi inspirerades metodologiskt av mer omfattande kvantitativa analyser av kulturjournalistiskt innehåll, som Janssen m.fl. (2008) och Purhonen m.fl. (2017) och har därför kodat artiklar efter huvudsakligt tema (exempelvis musik, litteratur, eller scenkonst) och texttyp, samt efter om skribenten gör sig närvarande genom användning av 1SG, det vill säga orden “jag”, “mig”, “min”, “mitt”, “mina”.

6.2 Materialval, urval, avgränsning och generalisering

Vi utgår från kultursidorna i de två största svenska dagstidningarna, DN och SvD. Vi har valt att kolla på enbart svenska tidningar för att undvika stora skillnader i textutbud och för att vi vill försöka besvara hur utvecklingen har sett ut i just Sverige sedan 1997. Att valet av tidningar föll på DN och SvD är för att de är liknande i omfattning och genre, och, genom sin storlek och historia, sätter dagordningen för andra tidningar. Till skillnad från andra svenska tidningar har de ingen uppdelning mellan “kultur” och “nöje” (Riegert & Roosvall, 2017).

Inspirerade av Posio och Heikkilä (2023) kommer vi också att enbart fokusera på förekomsten av 1SG på kultursidorna och exkludera användandet av första person plural från vår studie. Med första person plural avses ord som syftar på flera och inkluderar avsändaren. Inom svenskan är dessa ord “vi”, “vår” och “vårt”. Första person plural kan både användas för att syfta på skribenten i fråga men det kan också användas för att syfta på ett större kollektiv som skribenten ingår i, som “vi i publiken”, “vi i Sverige” eller “vi som människor” eller dylikt. Vi är intresserade av fokuset på individen och den så kallade “jag-centreringen” på kultursidorna och har därför valt att undersöka de pronomen som enbart syftar på skribenten själv. Att inkludera första person plural skulle riskera att inkludera texter som inte sätter skribenten i fokus och därmed inkludera texter som inte är relevanta för vår uppsats.

Det finns även andra sätt för skribenten att syfta på sig själv, som att skriva om sin familj eller dylikt utan att nämna några pronomen. Förekomsten av detta exkluderas också i vår studie av samma skäl som vi valt att inte koda användandet av första person plural.

Vi har övervägt vilka konsekvenser våra avgränsningar kan få på uppsatsens resultat och är medvetna om det faktum att vi riskerar att gå miste om information som kan vara värdefull för vår studie genom att enbart fokusera på förekomsten av 1SG. Vi har också tagit hänsyn till uppsatsens syfte och våra resurser och anser att vi kommer kunna besvara vår frågeställning genom att mäta förekomsten av 1SG.

Vi kommer enbart att behandla tidningarnas kultursidor i printupplaga. Skälet till detta är att vi är intresserade av utvecklingen över tid och vill undersöka det material som publicerades de åren som vi valt ut och vara säkra på att texterna inte har redigerats i efterhand. Antalet kulturtexter i papperstidningarna kan variera över tid och skillnaderna mellan antalet texter i DN och SvD kan bitvis vara stor. Det riskerar att skapa ett ojämnt forskningsmaterial men å andra sidan speglar det verkligheten. Att lägga till veckor för en tidning eller komplettera med artiklar som publicerats på nätet skulle vara missvisande.

Kulturbilagornas förstasidor exkluderas i undersökningen då textpuffarna på framsidorna marknadsför innehållet och inte kan betraktas som fristående material. I de fall det förekommer fristående material på förstasidorna kommer vi att göra undantag och koda texterna.

Av samma skäl som vi inte har valt att inkludera texten på förstasidorna har vi valt att inte räkna in rubriker, ingresser och bildtexter utan enbart fokusera på brödtexterna. Vi avgränsar oss även genom att inte koda material från nyhetsbyråerna TT, AP eller Reuters eftersom deras material lär förekomma i båda tidningarna. Notiser överlag exkluderas från kodningen med anledning av deras korta och objektiva natur. Eftersom notiser sällan publiceras med byline med namn fyller inte heller användandet av 1SG samma syfte som de kan utgöra i längre nyhetstexter. Vi kommer inte heller att koda listor då även de sällan har byline.

Personliga pronomen som används i citat kommer inte att kodas då de inte syftar på skribenten utan på intervjuobjektet och därmed inte är relevant för vår undersökning. Vi kommer inte heller ta hänsyn till antal tecken i texterna då vi inte anser att det skulle bidra till att besvara vår forskningsfråga. Vi kommer inte heller koda litteratur, poesi eller serier i de fall det har publicerats på kultursidorna. Även om dessa kan innehålla ISG som syftar på skribenten betraktas dessa inte som journalistiska texter och är därmed inte heller relevanta för vår studie. Vi har också valt bort insändare och material som skrivits under pseudonym för att vi inte kan säkerställa vem som har skrivit det. De fall där då tidningarna återpublicerat äldre texter har inte heller kodats då de faller utanför datum, och ibland år, som vi valt att undersöka och därmed inte ingår i vårt urval.

Denna studie valde att exkludera kåserier på DN:s baksida, "Namn och Nytt". De kåserierna betraktas i denna studie inte som kulturjournalistik, eftersom Namn och Nytt-sidan hanteras av en egen redaktion, som är separat från DN:s kulturredaktion (Dagens Nyheter, u.å.).

Det svenska medielandskapet har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna med både fler kommunikationsvägar och sviktande intäkter från annonser och prenumerationer. Detta har påverkat både innehåll och mängd material i respektive tidningar (Weibull & Wadbring, 2020). DN minskade exempelvis kulturredaktionen med 40 procent och halverade frilansbudgeten 2009 efter att ha gått med kraftig förlust (Lundqvist, 2012).

För att undvika att enskilda kriser eller händelser skulle påverka studiens resultat är urvalet slumpmässigt valt ur syntetiska veckor. Vi vill också ha ett så jämnt underlag som möjligt från båda tidningarna och har tagit hänsyn till deras ekonomiska och tekniska förutsättningar när vi valt vilken tidsperiod och vilka tidsintervaller vi har velat undersöka.

Studien baseras på alla kulturartiklar under en konstruerad vecka per år, var femte år mellan 1997 och 2022. Valet av en vecka per år som provperiod, samt tidsintervallena på fem år, har vi valt med hänsyn till den tid vi har haft till att förbereda och genomföra studien. Det mest optimala hade givetvis varit att undersöka samtliga artiklar som publicerats mellan 1997 och 2022 eller att göra ett totalurval av artiklarna som publicerats 1997, 2002, 2007, 2012, 2017 och 2022. Med tanke på att vi har haft begränsade resurser valde vi istället att göra ett

slumpmässigt urval av dagar för att inte medvetet eller undermedvetet styra materialet i en riktning som kan påverka resultatet. Detta har vi gjort för att stärka studiens generaliserbarhet (Esaiasson m fl, 2012). Att vi har valt att slumpa fram konstruerade veckor och inte slumpa fram ett antal artiklar under ett år är att vi har velat undersöka förekomsten av olika texttyper och ämnesområden.

Riegert m. fl. (2022) skriver att internet har haft påverkan på urvalet och innehåll på kultursidorna. För att båda tidningarna ska ha samma förutsättningar att välja och välja bort texter till print har vi valt att börja undersöka texter från det första helår som både SvD och DN publicerade artiklar på internet. SvD startade sin sajt 1995 (Ekblom, 2020) och DN startade sin 22 maj 1996 (Steiner, 2021). Därför tar vi avstamp 1997 och kommer att kolla på en konstruerad vecka från var femte år sedan dess fram till år 2022.

Med tidsintervaller på fem år har vi fått möjligheten att undersöka texter från 2012, vilket är det sista hela året som båda tidningarna hade en separat bilaga för kulturen. DN har fortfarande kvar sin kulturbilaga medan SvD inte har haft en kulturbilaga på veckodagarna sedan våren 2013.

Janssen m.fl. samt Purhonen m.fl. använder syntetiska veckor ("constructed weeks") – varken helt slumpmässiga dagar eller en kronologisk vecka, utan en vecka som sammansatts ur olika veckodagar under ett kvartal. En konstruerad (används här utbytbart mot syntetisk) vecka ger en mer rättvisande bild av en tidsperiod än en verklig vecka, då enskilda nyheter kan komma att färga allt innehåll och göra resultaten mindre representativa (Hester & Dougall, 2007).

Ett alternativ till detta är att utföra ett klusterurval, alltså att analysera sju på varandra följande dagar. Denna studie har valt bort att göra ett klusterurval eftersom ett sådant urval riskerar att inte bli representativt för ett helt år, utan för en begränsad nyhetscykel (Karlsson och Johansson, 2019).

Genom att undersöka material från en konstruerad vecka med slumpmässigt utvalda dagar från vart femte år under de senaste 25 helåren, sett från 2023, får vi en övergripande bild över utvecklingen.

6.3 Variabler, validitet och reliabilitet

6.3.2 Validitet, reliabilitet och interkodarreliabilitetstest

Vi har utgått ifrån vår problemformulering och våra frågeställningar och utformat en kodbok med variabler och variabelvärden som eftersträvar att besvara dem så bra som möjligt. För att säkerställa att variablerna mäter det som är tänkt att undersökas, samt upptäcka brister i vår kodbok innan vi fastställde den och började koda allt vårt material, provkodade vi ett antal slumpmässigt utvalda artiklar. Genom att genomföra en pilotstudie lyckades vi ta reda på om vi missat någon aspekt eller om vi behövde omformulera om någon variabel innan vi hade påbörjat den riktiga kodningen. Vi har försökt operationalisera och kvantifiera studiens frågeställningar i syfte att stärka studiens validitet.

För att testa kodningen genomförde vi ett interkodarreabilitetstest. Mikael Karlsson och Bengt Johansson (2019) skriver att interkodarreabilitetstest bör göras för att säkerställa att kodningen blir densamma oavsett vem som kodar och ge möjlighet att revidera och korrigera kodschemat innan man tar sig an hela materialet. Vi har slumpmässigt valt ut artiklar ur materialet. Vi har sedan båda två läst och kodat dessa var för sig och sedan jämfört våra resultat.

Ett interkodarreabilitetstest omfattar vanligtvis 10–15 procent av det insamlade materialet. Som regel bör minst 90 procent av resultaten överensstämma för att man ska kunna gå vidare med kodningen (Karlsson och Johansson, 2019).

Vi visste inte hur många artiklar vårt slutgiltiga material skulle komma att innehålla och valde i att koda 100 artiklar i vårt interkodarreabilitetstest. Vårt slutgiltiga material bestod av 1112 artiklar vilket innebär att de 100 artiklar som ingick i vårt test utgör en något mindre andel än

10 procent. Artiklarna vi har kodat utgör 8,98 procent av vårt totala material. För att koda 10 procent av materialet borde vi ha kodat 111 artiklar.

Trots att vi borde ha kodat fler artiklar anser vi att andelen som utgör skillnaden mellan idealet och de artiklar som vi kodade är så liten att det inte har påverkat resultatet nämnvärt. Våra resultat i våra respektive test överensstämde till 96 procent vilket vi menar är en tillräckligt hög grad för att testet ska stärka vår studies reliabilitet, även om ett större underlag i interkodarreabilitetstest kunde ha stärkt den ytterligare.

6.3.2 Variabler

Vi har konstruerat ett kodschema med 14 variabler som fungerar som kompletterande byggstenar. Variabeln *Tidning* har vi valt att ha med för att kunna hålla isär vilken text som är publicerad i vilken tidning och på så sätt kunna upptäcka eventuella skillnader mellan DN och SvD. Variablerna *År* och *Datum* har vi kodat för att vi ska kunna se en utveckling över tid och eventuella skillnader mellan dagar. Dessa tre variabler kombinerat gör det lättare för både oss och andra att identifiera texterna.

Variabeln *Texttyp* har vi kodat för att kunna undersöka om och hur användandet av 1SG skiljer sig åt mellan olika texttyper. Vid valet av variabelvärden har vi hämtat inspiration från Posio och Heikkilä (2023) och från de tidningar vi har läst under förarbetet. Vi valde slutligen att ta med “Nyhetsartikel”, “Reportage”, “Intervju”, “Krönika”, “Debattartikel”, “Recension/Kritik”, “Essä”, “Kåseri” och “Övrigt” som variabelvärden. Vi har, som vi skrev i avsnitt 2.6, valt att kombinera texttyperna kulturkommentar och krönika då de kan vara svåra att hålla isär och därmed också svåra att operationalisera. Vi har haft svårigheter att operationalisera och särskilja de två begreppen och har velat utesluta eventuella förväxlingar mellan texttyperna.

Under förarbetet lade vi märket till att det är vanligt att tidningarna har vinjetter som talar om vilken typ av text det rör sig om. Även om vinjetterna skulle kunna ha varit till hjälp för att hålla isär kulturkommentar och krönika har vi inte enbart velat förlita oss på dem utifall att de inte skulle finnas. Vi har operationaliserat texttyperna och skapat instruktioner i

kodinstruktionerna (se bilaga 2) för att stärka studiens reliabilitet. Variabelvärdet “Övrigt” har inkluderats för att fånga upp sällan förekommande texttyper som kan vara intressanta för vår studie.

Variabeln *Ämnesområde* har vi kodat för att kunna undersöka hur användandet av 1SG skiljer mellan olika ämnen. Vi har inkluderat ämnena “Scenkonst”, “Litteratur”, “Film”, “TV”, “Musik”, “Dans”, “Konst” och “Annat”. Variabelvärdena är valda utifrån de konstnärliga verksamheter som vi har kunnat se är vanligt förekommande på kultursidorna. Artiklarna har kodats efter det ämne som de i huvudsak handlar om. De artiklar som hamnar utanför något av ämnesområdena kodas som “Annat”. För att få en bild av vad annat innebär har vi även inkluderat variabeln *Om annat, vad?*. Istället för färdiga variabelvärden har vi låtit svaren skrivas i fritext för att på detta sätt fånga upp upp oförutsedda ämnen och få en förståelse för vad texterna handlar om och se eventuella mönster.

Vi har även kodat förekomsten av 1SG för att kunna besvara vår frågeställning om hur och i vilken omfattning kulturskribenterna närvarat i den svenska kulturjournalistiken mellan 1997 och 2022. Variabeln *Används första person singular?* har variabelvärdena “ja” och “nej” och “antyds”. Variabelvärdet “ja” har kodats om 1SG förekommit och “nej” har kodats om 1SG inte använts. Variabelvärdet “antyds” har kodats om 1SG inte explicit yttras men skribenten har syftat på sig själv med andra ord.

För att förstå hur skribenterna närvarat i texterna och vilken funktion 1SG fyllt har vi hämtat inspiration av Posio och Heikkilä (2023) och delat in användandet av 1SG i narrativ, evaluativ, epistemisk, metatextuell/retorisk funktion samt annan funktion. Vi har inte gått vidare och undersökt vilka funktioner som 1SG använts i om det bara har antytts.

Med variabeln *Hur många funktioner används?* har vi mätt hur många av dessa funktioner som använts i en text. På så sätt har vi fått en bild av hur vanligt det är att skribenter kombinerar olika typer av funktioner. Variablerna *Används 1SG i narrativ funktion?*, *Används 1SG i evaluativ funktion?*, *Används 1SG i epistemisk funktion?* och *Används 1SG i metatextuell/retorisk funktion?* har mätt användandet av varsin funktion. Detta har hjälpt oss få en bild av vilka funktioner som vara mer och mindre vanligt förekommande sedan 1997.

Samtliga variabler har kodas “ja” om respektive funktion används och “nej” om 1SG förekommer i texten men inte fyller funktionen i fråga. Om 1SG inte förekommer i texten har samtliga av dessa variabler kodats “1SG används ej”. Variabeln *Används 1SG i en annan funktion?* har kodats efter samma princip men hit har även användandet av 1SG som kombinerar flera olika funktioner har kodats.

För att undvika att olika personer gör olika tolkningar av funktionernas innebörd har vi försökt operationalisera funktionerna och försökt skapa tydliga instruktioner i kodboken. Variabeln *Hur många gånger används första person singular?* har vi kodat numeriskt och fyllt den siffra som motsvarar antalet gånger 1SG använts i texten.

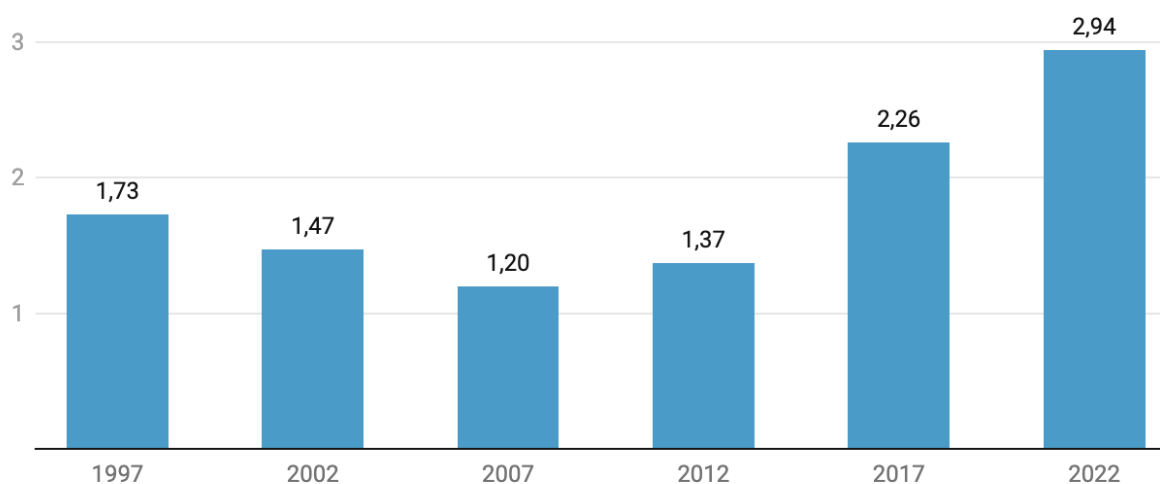
Vi delade upp kodningen emellan oss och kodade var sin tidning från åren 1997, 2002 och 2007. Sedan bytte vi tidning och kodade 2012, 2017 och 2022 var för sig.

7. Resultat och analys

Studiens resultat och analys utgår från ett dataset om 1112 kodade artiklar. Av dessa är 481 publicerade i SvD och resterande 632 har hämtats ur DN. I underlaget ingår 195 artiklar från 1997, 205 från 2002, 247 från 2007, 185 från 2012, 142 från 2017 och 139 från 2022.

7.1 Hur mycket förekommer skribenten?

Figur 1: Genomsnittligt antal ISG per artikel och år

Kommentar: n = 1112

Som stapeldiagrammet visar kan man sett till andel kan man, baserat materialet, dra slutsatsen att skribentjaget har blivit mer vanligt förekommande sedan 1997 men det är inte en stadigt uppåtgående trend. 1997 användes ISG 1,73 gånger per artikel för att sedan minska år 2002 och 2007 till att användas 1,47 respektive 1,20 gånger per artikel. 2012 ökade användandet till 1,37 gånger per artikel för att 2017 öka ytterligare till 2,26 gånger per artikel. Sedan dess har utvecklingen fortsatt i samma riktning och 2022 användes ISG 2,94 gånger per artikel. Med andra ord förekommer användandet av ISG mer idag än 1997 men det är först efter 2007 som användandet av ISG haft en uppåtgående trend.

Det är viktigt att hålla isär antal och andel i det här sammanhanget. Sedan 1997 har kultursidorna både hunnit växa och krympa och antalet artiklar på kultursidorna har varierat stort. 1997 hade DN 110 stycken kulturartiklar på en vecka. Motsvarande siffra för SvD låg på 85. 2002 hade DN 94 kulturartiklar på en vecka medan SvD hade 111 stycken. 2007 var det året som DN hade flest kulturartiklar under hela mätperioden, 148 stycken. SvD hade 107 stycken kulturartiklar samma år. 2012 hade antalet minskat i båda artiklarna till 101 respektive 84 artiklar per vecka. 2013 lade SvD ner sin kulturbilaga och antalet kultursidor minskade drastiskt vilket vi kan se resultatet av 2017 (Kulturnyheter, 2012). 2017 hade tidningen 50 kulturartiklar på en vecka medan DN hade 92 stycken. 2022 hade DN mer än

dubbelt så många kulturartiklar på en vecka än SvD. DN hade 95 medan SvD hade 44 stycken.

Antalet kulturartiklar som använt 1SG i någon funktion är relativt jämnt över åren. 1997 förekom 1SG i 74 stycken artiklar på en vecka, 2002 förekom det i 63 artiklar, 2007 förekom det i 84 artiklar, 2012 förekom det i 68 artiklar, 2017 förekom det i 56 artiklar och 2022 förekom det i 74 stycken artiklar. Om man jämför det med antalet artiklar där 1SG inte används över åren kan man se att de har blivit färre. 1997 publicerades 120 artiklar på en vecka där 1SG inte förekom eller antyddes. 2002 var det 139 stycken artiklar som saknade 1SG och 2007 låg samma siffra på 158 stycken artiklar. 2012 hade antalet artiklar utan förekomst eller antydan av 1SG sjunkit till 115 stycken. 2017 låg samma siffra på 83 stycken artiklar och 2022 var det endast 64 kulturartiklar där 1SG inte använts eller antytts. 2022 är därmed det enda året i vår undersökning kulturartiklar där 1SG använts i någon funktion var mer vanligt förekommande än artiklar utan 1SG.

Antalet artiklar där 1SG förekommer som sagt relativt jämnt över den tidsperiod som vår studie täcker medan antalet artiklar där 1SG inte förekommer eller antyds minskar stadigt från 2007. I och med att antalet artiklar där 1SG antyds är så pass få kan vi, utifrån att jämföra förekomsten av artiklar med och utan 1SG, se att artiklar där 1SG används utgjort ett relativt jämnt antal av den totala mängden artiklar över åren. Vi kan också se att artiklarna där 1SG inte förekommer har blivit färre och färre samtidigt som tidningarnas kulturartiklar har blivit färre. Vi kan därför dra slutsatsen att det är artiklarna utan 1SG som blivit mindre vanliga och därmed bidragit till att artiklar där 1SG används börjat utgöra en allt större andel av den totala mängden artiklar.

Förekomsten av kulturartiklar har blivit vanligare sedan 1997 sett till andel men är det samma i antal. 2022 publicerades det under en vecka lika många kulturtexter där 1SG förekom som det gjorde 1997, 74 stycken. Kulturjournalistiken beskrivs som en journalistik särart där subjektivitet är tillåtet (Nationalencyklopedin, u.å. a). Posio och Heikkilä menar att kulturjournalistikens ideal är färgade av, och ligger någonstans i närheten av nyhetsjournalistikens ideal men att de inte är exakt samma då subjektivitet och skribentnärvaro betraktas annorlunda inom kulturjournalistiken (2023). Resultatet som

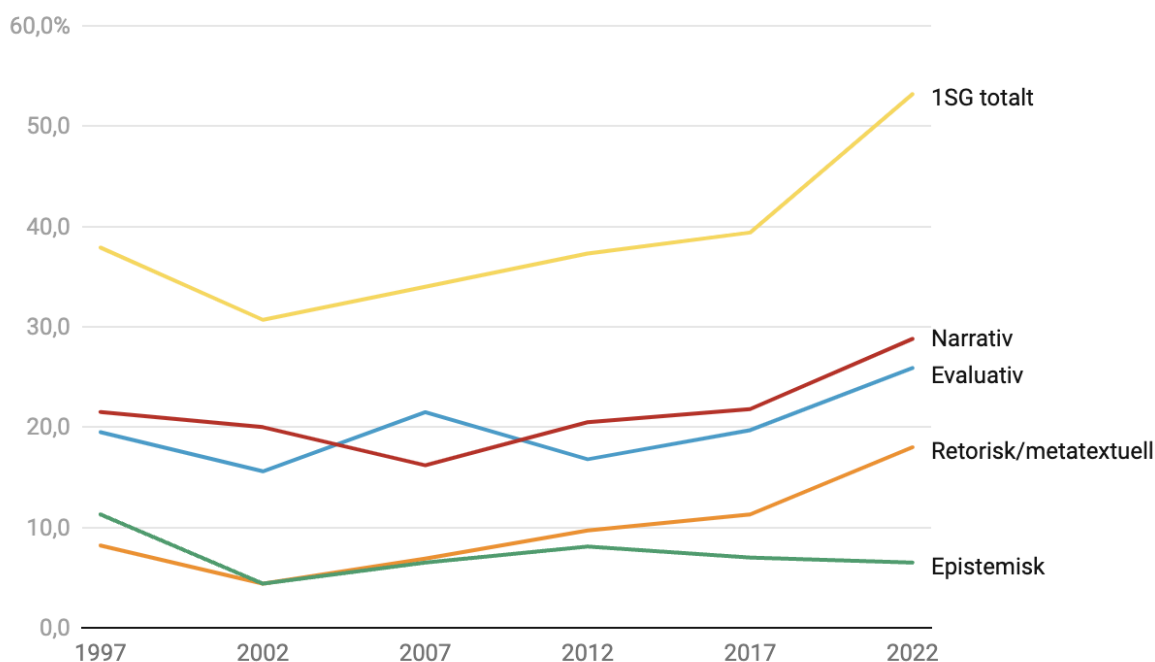
beskrivs ovan visar att skribentnärvaro och subjektivitet inte är ett nytt fenomen inom kulturjournalistiken utan att det förekommit under hela vår mätperiod.

7.2 Hur förekommer skribenten?

Detta avsnitt redogör för resultaten uppdelade efter funktion och erbjuder en mer noggrann förklaring av bland annat hur den epistemiska funktionen använts. Funktionen som denna studie benämner "annan" framgår inte i figur 1, eftersom definitionen är omfattande och användningen av annan funktion är mycket liten. Däremot redovisar detta avsnitt hur 1SG har använts i det vi valt att kalla "annan funktion", de få gånger det skett. Detta avsnitt kommer sedan att presentera resultaten med särskilt fokus på hur 1SG används olika beroende på texttyp, ämnesområde och tidning.

7.2.1. Funktioner

Figur 2: Användning av 1SG 1997-2022 uppdelat efter funktion

Kommentar: n = 1112. Grafen visar andelen av den totala mängden kodade artiklar från respektive år.

Resultatet av den kvantitativa innehållsanalysen, som redovisas i tabellen ovan, visar att användandet av 1SG har, efter en liten minskning från 1997-2002, ökat konstant fram till 2022. Den mest markanta ökningen har skett från 2017 till 2022. Då är det specifikt

användningen av den narrativa, evaluativa och retoriska/metatextuella funktionen som har ökat. Det epistemiska användandet av 1SG har minskat något, men är överlag en mycket sparsamt använd funktion. Detta bör tas i beaktning vid tolkning av ovanstående graf.

Andelen artiklar där skribenten närvarar i en narrativ funktion, det vill säga texter där skribenten sätter sig själv i fokus, har ökat. Däremot har *antalet* artiklar där skribenten närvarar i en narrativ funktion varit på en förhållandevis jämn nivå sedan 1997. Under en syntetisk vecka har antalet publicerade artiklar med en narrativt närvarande skribent befunnit sig i spannet mellan 31 och 44 artiklar under hela tidsperioden, 1997 till 2022. Flest antal artiklar där 1SG används i narrativ funktion publicerades 2007; det är även det år då det publicerades flest artiklar totalt, av åren i denna studie.

Även andelen artiklar där 1SG används i en evaluativ funktion är något mer vanligt förekommande 2022 jämfört med föregående år. 111 av de totalt 218 fallen där den evaluativa funktionen använts, alltså drygt 50 procent, är recensioner.

Den metatextuella och retoriska användningen av 1SG har ökat sedan 2002, men används inte i lika hög utsträckning som den narrativa eller evaluativa funktionen. Även för den metatextuella/retoriska funktionen sker den kraftigaste procentuella ökningen mellan 2017 och 2022.

Den epistemiska funktionen är den enda funktionen vars användning har minskat mellan 1997 och 2022. Antalet fall då den epistemiska funktionen används är få; funktionen förekommer enbart i 81 av 1112 artiklar. Av dessa 81 artiklar där 1SG förekommer i epistemisk funktion är 30 recensioner och 30 krönikor. Detta motsvarar 7,2 procent av alla recensioner och 17,8 procent av alla krönikor i materialet. Den epistemiska användningen av 1SG förekommer även i 9 essäer, 5 debattartiklar, 3 kåserier, 1 nyhetsartikel och 1 reportage.

1SG användes i det som kodats "annan funktion" i 24 av 1112 artiklar, vilket motsvarar 2,2 procent av det totala materialet. Användningen av pronomen i 1SG i annan funktion är alltså så pass ovanligt förekommande att det är svårt att dra några bredare, definitiva slutsatser.

Med det i beaktning kan det dock konstateras att även denna funktion användes som mest 2022, och därför också kan visa på att skribentjaget blir mer närvarande. Studien har lämpat “annan funktion” i de fall där exemplet varit okodbart eller inte tydligt kunnat placeras som en av de andra funktionerna i denna studie.

“Annan funktion” har till exempel använts i de fall då skribenter använt ett 1SG-pronomen om fyller fler än en funktion samtidigt. Ett exempel på detta är “(H)on är utbildad skulptör och arbetar även med visuella inslag – men jag som kommer från musikhållet upplever det som en fortsatt ängslighet i konstvärlden...” (Paulsson, 2017). Här använder skribenten ett “jag” för att förmedla både en erfarenhet, att hon kommer från musikhållet, och en åsikt, den fortsatta ängsligheten. Alltså rymmer hon både en epistemisk och en evaluativ användning i ett “jag”.

Kulturjournalistiken rör sig alltså något närmare det Gérard Genette kallade ett homodiegetiskt berättande, i och med ökningen av 1SG totalt. Det bör noteras att denna studie inte tillämpat en djupgående narratologisk diegetisk analys, utan utgått från Posio och Heikkiläs indelning, som inte fullständigt överensstämmer med termerna och definitionerna inom narratologin. Alltså kan denna studie inte konstatera att alla användningar av 1SG är synonyma med homodiegetiskt berättande, men att skribenten förmodligen blivit mer närvarande och därmed även det homodiegetiska berättandet. Det är dessutom möjligt att berättelser/texter har ett homodiegetiskt berättande, där skribenten närvarar ur ett mer narratologiskt perspektiv, utan att 1SG förekommer. Det är även viktigt att ha i beaktning att andelen texter där 1SG förekommer har funnits till och utgjort en betydande andel av artiklarna i kulturbilagor sedan 1997, och att man därför inte kan konstatera att det homodiegetiska berättandet är något nytt inom kulturjournalistiken.

Resultatet tyder även på att det råder en skillnad mellan de normer som lärs ut i kursböcker och den verkliga kulturjournalistiken. Man kan även tolka resultatet som ett tecken på att normerna förskjuts, och att användningen av 1SG (särskilt i narrativ och evaluativ funktion) blir alltmer normaliserad och accepterad.

7.2.2 Texttyper

Krönikor och recensioner utgör merparten av de texter där 1SG förekommer under samtliga år som ligger till grund för denna studie. Näst intill hälften av alla krönikor, 47 procent, innehåller någon form av 1SG. Det motsvarar 80 stycken av 169 krönikor. Recensionerna där 1SG förekommer utgör en betydligt mindre andel, bara 16 procent, men är i antal den näst största texttypen som 1SG används i.

Sett till andel är 1SG mest sällsynt i nyhetsartiklar, där 1SG förekommer i någon funktion i enbart 5 av 237 fall (2.1 procent). De (få) gånger 1SG förekommer i nyhetsartiklar är det nästan enbart i en metatextuell/retorisk funktion. 1SG förekommer även i nyhetsartiklar i epistemisk funktion och i narrativ funktion, en gång vardera. I de fallen där den metatextuella/retoriska funktionen används ingår "jag" oftast i en sats som är eller liknar "när jag frågar om...". Studien fann även att andelen nyhetsartiklar minskar drastiskt sedan 2012, då nyhetsartiklar utgjorde 17,8 procent av materialet. Åren dessförinnan står nyhetsartiklar för mer än 25 procent av det totala materialet. Åren efter 2012 står nyhetsartiklar för 7 procent (2017) respektive 7,9 procent (2022) av materialet.

Den metatextuella/retoriska funktionen står också för många av de gånger 1SG använts i debattartiklar. Eftersom denna studie även kodar repliker som debattartiklar förekommer flera fall där skribenten använder jaget för att hänvisa till ett tidigare inlägg i debatten. Detta förekommer i satser som "som jag skrev tidigare...". I debattartiklar förekommer även det evaluativa jaget, som använts i 55,6 procent av de totalt 39 debattartiklar som kodats. Då används 1SG i satser som "jag tycker...", "i min mening" och "enligt mig".

I intervjuer är det ovanligt att använda 1SG, om än inte lika ovanligt som i nyhetsartiklar. Av de 108 artiklar som kodats som intervjuer används 1SG 16 gånger under hela tidsperioden, i 14,8 procent av texterna. 1SG antyds i 5 intervjuer, vilket utgör 4,6 procent av antalet totala intervjuer. Ett exempel på när 1SG antytts i en intervju är "Kommer istället att tänka på en episod av Vilse i pannkakan" (SvD, 2007, 18 september). Det är tydligt av texten att det är skribenten som kommer att tänka på en episod, men texten innehåller inte något 1SG. I flera av de fall som kodats "1SG antyds" används en ellips, en exkludering av ett ord, som ett retoriskt grepp. I denna studie är det främst fall som i exemplet ovan, där skribenten valt att ta bort ett "jag" i början på en mening för att ge en mer vardaglig ton.

Antalet intervjuer där 1SG använts är få, vilket gör att statistik som presenteras i procentform att bli missvisande. Två 1SG-intervjuer ett år och tre 1SG-intervjuer nästa år blir en stor procentuell ökning, men en betydligt mindre ökning sett till antal.

Denna studie har kodat 40 reportage, varav 17 använder 1SG. Det finns inga tydliga tecken på att användningen av 1SG i reportage ökar. Antalet reportage där 1SG förekommer varierar mellan 2 och 4 per vecka mellan 1997 och 2022.

77 av 1112 artiklar är kodade som essäer eller understreckare. SvD är överrepresenterade i denna texttyp, eftersom de publicerar en essä om dagen under rubriken "Under Strecket". Essäer och understreckare från SvD utgör 63,6 procent av den totala mängden av denna texttyp.

Texttypen som kodats "övrigt" utgörs till stor del av minnestexter. Där har 1SG oftast använts i narrativ eller evaluativ funktion. En möjlig förklaring till detta är att minnestexterna som förekommer i materialet flera gånger är skrivna av skribenter med en personlig relation till den avlidne. I deras texter används jaget ofta narrativt och evaluativt för att berätta om personliga minnen och intryck av den avlidna.

De få gånger som 1SG har använts i epistemisk funktion har det till övervägande del varit i recensioner och krönikor. Sammanlagt förekommer den epistemiska funktionen i 30 recensioner och 30 krönikor under hela tidsspannet som ligger till grund för denna studie.

Den evaluativa användningen av 1SG är vanligast i recensioner. Recensioner är åsiktstexter, evaluationer, och därför är det resultatet inte särskilt uppseendeväckande. Den evaluativa funktionen används dels i satser som "jag tycker" och "jag anser", men även i mer komplexa formuleringar där ett evaluativt 1SG används i kombination med ett 1SG som används i metatextuell/retorisk funktion.

Kåseri är den texttyp där 1SG är mest vanligt förekommande procentuellt sett. 1SG förekommer i mer än 90 procent av kåserierna. Detta kan bero på att texttypen kåseri präglas av en personlig ton. Det kan också påverkas av att antalet kåserier i denna studie är få, 9 stycken totalt. Efter 2007 förekommer inga kåserier i kodningen. Av de kåserier som ingår i

materialet finns dock inga utan någon skribentnärvaro – 1SG förekommer i 8 av 9 kodade kåserier och antyds i ytterligare 1 kåseri.

Den narrativa funktionen är som mest vanligt förekommande i krönikor. Detta överensstämmer med texttypens natur, som har en mer personlig ton. 1SG i narrativ funktion finns i 80 av de 169 krönikorna som ingår i materialet, vilket motsvarar 47,3 procent av krönikorna totalt.

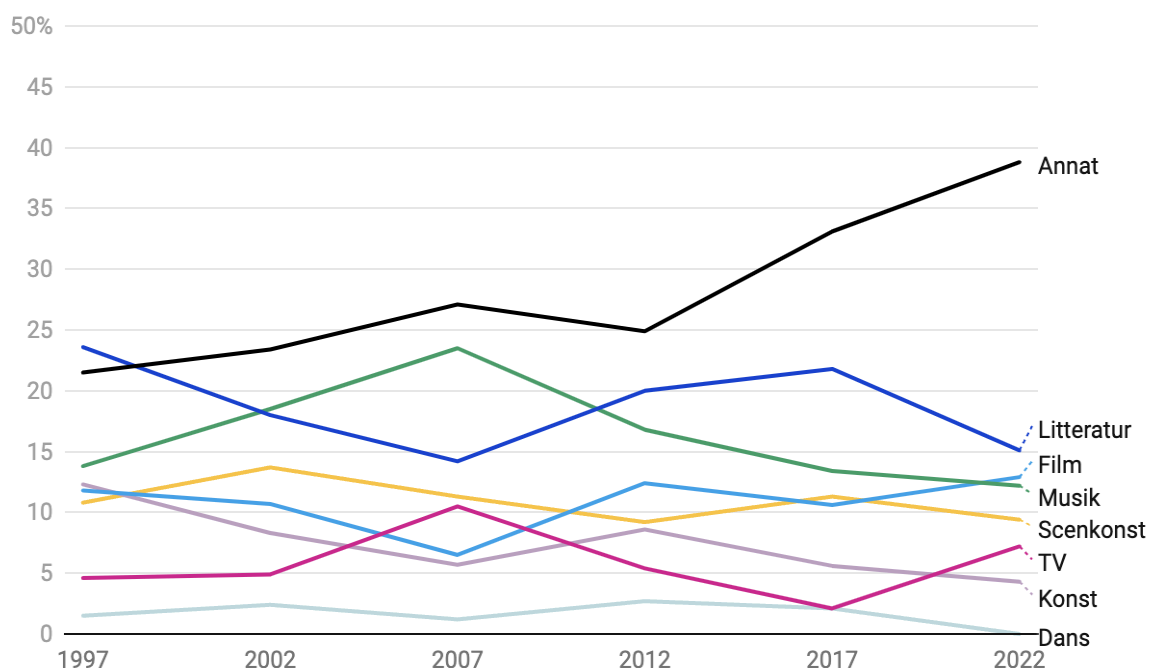
Rigert m.fl. (2022) skriver att recensioner och tolkande texttyper har blivit färre medan nyheter och deskriptivt material blivit vanligare på kultursidorna. Av vårt material kan vi se att mängden recensioner minskat till antal men det har även minskat mängden artiklar på kultursidorna. 2007 utgjorde recensioner en dryg tredjedel av den totala mängden artiklar vilket är mindre än 2022 då recensioner utgjorde 41 procent av den totala mängden. Vi kan inte heller se att kultursidorna utgörs av fler nyhetsartiklar idag. Det ska sägas att DN och SvD köper in nyhetsartiklar och notiser av TT som vi inte har valt att koda och därmed inte heller fångat upp. Vi kan dock konstatera att tidningarnas medarbetare producerar färre nyhetartiklar idag än år 1997, både i antal och i andel.

Riegert m.fl. (2023) menar att kulturtexter av deskriptiv art blir färre men vår studie visar tvärtom att de senaste tolkande och analyserande materialet blivit vanligare under de 25 åren. Den texttyp som vuxit mest till antal och som också är den näst mest vanliga texttypen efter texttypen recension är krönika.

Posio och Heikkilä (2023) skriver att användandet av 1SG är vanligare i recensioner av/texttyper om kulturformer där åskådaren är mer deltagande, som exempelvis scenkonst. Vi har inte kunnat se detta mönster av resultatet av vår studie. Tvärtom fann vi att recensioner om scenkonst är den typ av text där 1SG förekommer i lägst grad. De texter där 1SG förekommer i störst utsträckning är texttyper som är personliga och handlar om kulturformer där läsaren inte nödvändigtvis också är deltagare eller ämnen som vi har kategoriserat som "annat".

7.2.3 Ämnesområden

Figur 3: Ämnesområden i kulturartiklar 1997-2022

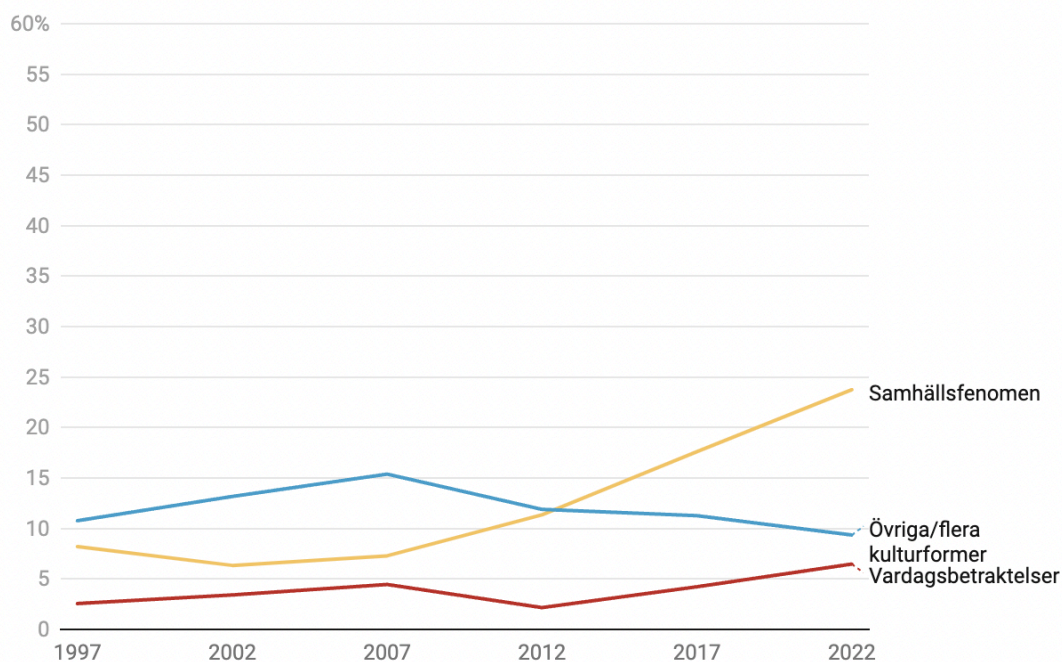
Kommentar: n = 1112. Grafen visar andelen av den totala mängden kodade artiklar från respektive år.

Litteratur är övergripande det näst vanligaste ämnesområdet. Statistiken från 2007 visar att musik var det näst vanligaste ämnesområdet just det året. Dans är det ämnesområde där störst andel texter innehåller ISG. Skribenten närvarar genom ISG i 52,6 procent av texterna där dans är det huvudsakliga ämnesområdet. Detta kan förklaras av att dans är det minst förekommande ämnesområdet i materialet, som utgör 1,7 procent ; 19 av 1112 artiklar. Av artiklarna som handlar om dans är 11 (57,9 procent) recensioner. Därefter är litteratur det ämnesområde där ISG är mest vanligt förekommande. 99 av de 207 artiklarna som handlar om litteratur innehåller ISG i någon funktion. Merparten av artiklarna om litteratur är recensioner. Texttypen utgör 57,9 procent av artiklarna om litteratur totalt. Scenkonst är det ämnesområde där ISG är minst vanligt förekommande. ISG förekommer i 24,4 procent av artiklarna som kodats scenkonst. De flesta artiklarna om scenkonst är recensioner. Av de 123 artiklarna inom ämnesområdet utgörs 74 (60,2 procent) av recensioner. Till skillnad från dans- och litteraturartiklarna, som också till majoriteten utgörs av recensioner.

En anledning till att denna studie kodat artiklar efter ämnesområde är för att kunna undersöka personnärvaro som tar sig i uttryck på ett annat sätt än genom användning av 1SG. Denna studie utgick från antagandet att artiklar som handlade om annat än de kulturformer som utgör övriga ämnesområden handlade om skribenters privatliv. De artiklar som handlar om “annat” ökar, sett till andel, och utgör mer än 30 procent av en genomsnittlig veckas material 2017 (33,1 procent) och 2022 (38,8 procent). Antalet artiklar som handlar om annat håller sig som mest mellan 42 och 54 artiklar per vecka. Den samlade utgivningen från 2007 utgör ett anmärkningsvärt undantag – då publicerades 67 artiklar som huvudsakligen handlade om ett annat ämnesområde än de kulturformer som omnämns ovan. I texter om ämnesområdet “annat” förekommer användandet av 1SG i 46 procent av fallen. Sett till antal är texter om “annat” de texter där 1SG förekommer mest.

Samtliga artiklar som kodats som annat har även kodats som fritextvariabler där ämnesområdet beskrivits närmare. För en fullständig lista av fritextsvaren, se bilaga 4. Efter att datainsamlingen avslutats har de artiklar som handlar om annat vidare sorterats in i tre kategorier; “vardagsbetraktelse”, “samhällsfenomen” och “övrig kulturform”.

Figur 4: Delområden inom ämnesområdet “annat”

Kommentar: n=1112. Grafen visar andelen av den totala mängden kodade artiklar från respektive år.

Andelen artiklar där skribenten är närvarande genom vardagsbetraktelser har nästan tredubblats mellan 2012 och 2022, med en ökning från 2,2 procent till 6,5 procent. Detta är emellertid den subkategorin av "annat" som är minst vanligt förekommande. Texter om andra kulturformer (exempelvis spel, mode, arkitektur och design) utgör en mindre andel av materialet 2022 jämfört med tidigare år, men utgör fortsatt ungefär var tionde artikel (9,35 procent). Den mest markanta ökningen inom kategorin "annat" utgörs av artiklar om samhällsfenomen, en andel som ökat från 6,3 procent år 2002 till 23,7 procent 2022. Med andra ord handlar nästan var fjärde artikel 2022 om ett samhällsfenomen, och inte om en kulturform. Några exempel på artikelämnen inom variabeln samhällsfenomen från 2022 är rasism, källkritik, dödshjälp och NATO.

Ökningen av artiklar om samhällsfenomen mellan 2012 (11,4 procent av artiklarna totalt från det året) till 2017 (17,6 procent) kan bero på #metoo-rörelsen, vars påverkan märks av i materialet från hösten 2017. 5 av de totalt 142 artiklarna (3,5 procent) från 2017 har huvudsakliga ämnesområdet #metoo och ytterligare en artikel har ämnesområdet "feminism" (även detta har kodats om till samhällsfenomen). Det förekommer också flera artiklar där #metoo omnämns, men då i anknytning till en kulturform som kodats som artikelns ämnesområde.

Den vidare ökningen av artiklar om samhällsfenomen från 2017 till 2022 (en ökning med 6,1 procentenheter) kan bero på att 2022 var ett valår. Texter om politik har kodats som samhällsfenomen, likväl artiklar om livsmedelspriser, energi, klimatet och gängkriminalitet. Sammanlagt handlade 14 av 139 artiklar från 2022 (10,0 procent) om politik i någon mån. Emellertid hölls ett riksdagsval även 2002, då artiklar om samhällsfenomen enbart utgjorde 6,3 procent av det årets sammanlagda material.

Av de artiklar som kodats vardagsbetraktelser är de mer specifika ämnesområdena mycket varierande. Överlag handlar många av artiklarna om abstrakta ting och koncept, såsom döden, eskapism, klimakteriet, familjebildande och vemod.

Även om andelen vardagsbetraktelser ökat med 295 procent på tio år (2012-2022) utgör textgenren fortfarande en mycket liten del av materialet i DN och SvD under en syntetisk vecka 2022. 2022 handlar ungefär var sextonde text i kultursidorna om en vardagsbetraktelse.

Cirka 1 av 8 texter handlar om film, ytterligare 1 av 8 om musik, och 1 av 7 handlar om litteratur.

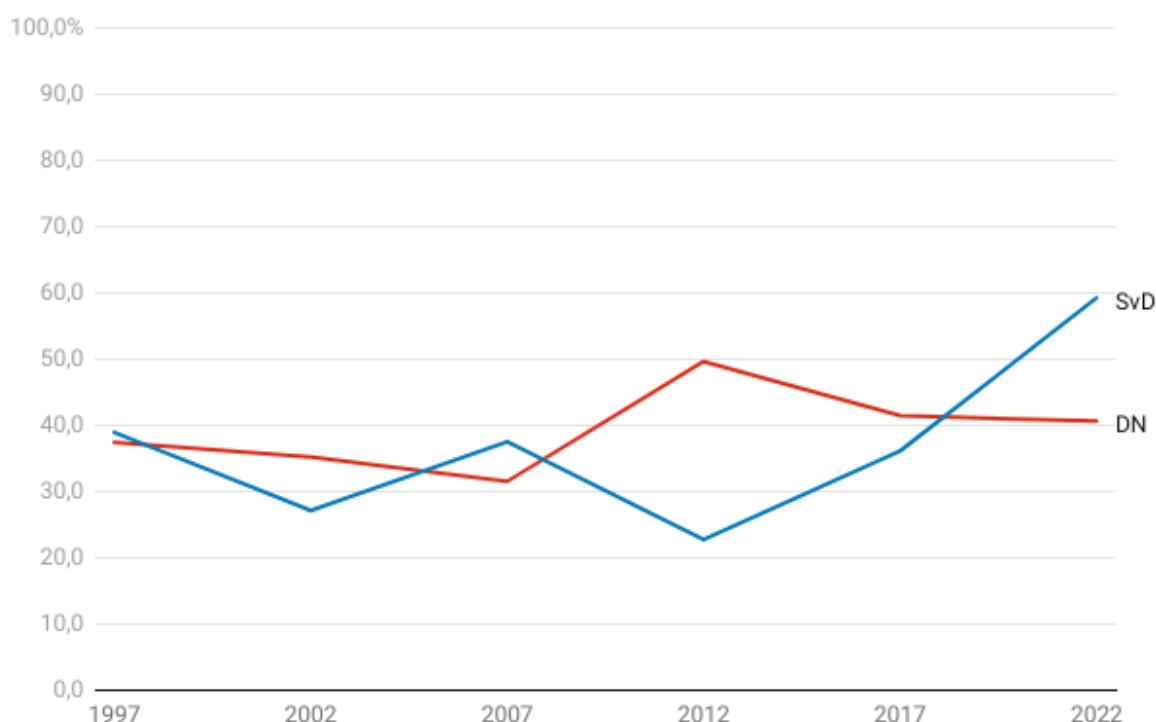
Att de respektive ämnesområdena inom ämnesområdet annat utgör en liten del av det totala materialet gör det vanskligt att dra några större slutsatser kring användandet av 1SG i texterna procentuellt sett. För att få en bild av hur förekomsten ser ut trots det har vi räknat på hur ofta 1SG används i texter om samhällsfenomen, övriga kulturformer och vardagsbetraktelser. Vi kan se att 1SG används i 61 procent av texterna om vardagsbetraktelser, 45 procent i texterna om samhällsfenomen och 39 procent i texterna om andra kulturformer.

Riegert m.fl (2022) beskriver litteraturämnet som kulturjournalistikens ryggrad men påpekar att ämnet fått större konkurrens över årens lopp. Vår undersökning visar att litteratur fortfarande utgör en stor och viktig del av kulturjournalistiken i DN och SvD men ämnesområdet, tillsammans med andra kulturyttringar, fått konkurrens från det vi har betecknat som "annat". Kulturyttringarna dominerar dock fortsatt på kultursidorna. Samtidigt finns tecken på att den svenska kulturjournalistiken också täcker ämnen från samhället i stort, och att politiken får stort utrymme. Detta är också i linje med hur svensk kulturjournalistik varit utformad sedan länge enligt bland andra Riegert m.fl. samt Lundqvist (2012).

Resultatet av denna studie är också samstämmiga med Cowards (2012; 2015) teorier om en "demokratisering" av journalistiken, där ämnen som ansetts "mjuka" och hemmahörande i en privat och kvinnlig sfär får mer utrymme. Detta märks tydligast i de artiklar som kodats "annat", särskilt de som kodats "vardagsbetraktelser", men även "samhällsfenomen". Bland vardagsbetraktelserna märks exempelvis texter om graviditet, barnlöshet och klimakterier. Bland samhällsfenomen finns flera artiklar om #metoo och även en text om kjollängder.

7.2.4 Tidningar

Figur 5: Användning av 1SG uppdelat efter år och tidning

Kommentar: n=1112. Grafen visar andelen av den totala mängden kodade artiklar från respektive år.

Sedan 2012 har andelen artiklar i SvD som använder första person singular ökat med nästan 40 procentenheter, från att 1SG förekommer i 22,6 procent till 59,1 procent av artiklarna. Under samma tidspann har andelen artiklar med 1SG minskat i DN:s kulturbilaga, från 50 till cirka 40 procent.

I det kodade materialet som hämtats från SvD:s kulturbilaga märks även en markant ökning av artiklar som kodats med ämnesområdet "annat". Av de artiklar som kodats "annat" utgörs merparten av det denna studie senare klassat som "samhällsfenomen". Exempel på ämnen som förekommer i SvD på senare år är kjollängder, källkritik, rymden, rika, skam och skönhet (samtliga från 2022).

För att återkoppla till studiens huvudsakliga syften och frågeställningar kan konstateras att användningen av 1SG har ökat sedan 1997 i både DN och SvD, men avsevärt mycket mer i

den sistnämnda tidningen. I DN:s fall rör det sig bara om en mycket liten ökning från 1997 till 2022.

I 3 av 1112 fall har skribenter från den ena tidningen förekommit i den andra. Detta skedde exempelvis när en litteraturkritiker från SvD publicerades i DN eftersom boken som recenserades var skriven av en DN-medarbetare. Artikeln har kodats som en recension från DN, eftersom att den är publicerad i DN och inte i SvD och vi har valt att koda och kategorisera materialet efter tidningar och inte material efter vilken tidning som skribenten förknippas med.

8. Slutsats och diskussion

8.1 Sammanfattning av resultatet

Överlag är ökningen av texter med 1SG och texter om vardagsbetraktelser inte lika drastisk som kritikerna som lyftes i inledningen menar, men en viss ökning har skett.

Artiklar där 1SG används utgör en större andel av kulturartiklarna i DN och SvD 2022 än vad de gjorde 1997. Andelen artiklar där 1SG förekom minskade mellan 1997 och 2007 men har efter det ökat år efter år. Kulturartiklarna som helhet har blivit färre sedan 2012, därför är antalet artiklar där 1SG används mer jämnt över åren än andelarna. Användningen av 1SG i en narrativ funktion har ökat, från att förekomma i 21,5 procent av artiklarna 1997 till 28,8 procent av artiklarna från 2022. Den mest markanta procentuella ökningen sker mellan 2017 (då 21,8 procent av artiklarna innehåller narrativ funktion) och 2022 (28,8 procent).

Användningen av den epistemiska funktionen har sjunkit, men det från redan låga nivåer (cirka 10 procent).

Krönika och recension är de texttyper där 1SG förekommer i störst utsträckning sett till antal. Sett till andel är krönika och kåseri de texttyper där 1SG används mest. Sett till andel är dans det ämnesområde där 1SG förekommer mest men artiklarna av dans utgör en mycket liten andel av det totala materialet. Litteratur är den konstform som är mest omskriven på kultursidorna sett till antal artiklar. Det är också den konstform där 1SG används näst mest mycket. Artiklarna om litteratur är dock på nedgång. Det ämne som är absolut mest vanligt

förekommande är det vi har kategoriserat som annat, det vill säga att artiklarna inte har handlat om klassiska konstformer primärt. Artiklarna handlar istället främst om samhällsfenomen, följt av övriga kulturformer och, efter det, vardagsbetraktelser, ett ämne som är på uppgång precis vilket också ämnet samhällsfenomen är.

“Annat” är det ämne där 1SG mest vanligt förekommande sett till antal. Bland texterna som handlar om annat används 1SG i 61 procent av texterna om vardagsbetraktelser, 45 procent i texterna om samhällsfenomen och 39 procent i texterna om andra kulturformer. Det ska dock sägas att det är andelar av ett material som utgörs av få artiklar.

I både DN och SvD används 1SG mer än vad det gjorde 1997. I DN har dock användandet av 1SG sjunkit något sedan 2012 men användningen ökat kraftigt sedan 2012 i SvD:s fall.

8.2 Posio och Heikkiläs resultat jämfört med vårt resultat

Likt Posio och Heikkiläs (2023) studie visar vår studie att förekomsten av 1SG på kultursidorna inte är ett nytt fenomen. Deras resultat visar att 1SG använts i texter sedan 1960-talet och förekommit i fluktuerande nivå sedan dess.

Posio och Heikkiläs (2023) studie skiljer sig ifrån vår i flera avseenden. DN är den enda svenska tidning som de har undersökt och utöver det har de ett större urval av artiklar och större material men de har också längre tidsintervaller mellan åren de har undersökt. De har gått längre tillbaka i tiden än vad vi har gjort och mätt artiklar från 1960-talet och var tionde år sedan dess fram till dess. Vår studie har färskare data. Allt detta sammantaget innebär stora svårigheter att ställa vår studie mot deras men vi tycker att det är intressant att jämföra resultaten, med hänsyn till svårigheterna.

Enligt Posio och Heikkilä (2023) var förekomsten av 1SG i DN som vanligast 1990 och har sjunkit sedan dess. Deras studie visar sedan att användandet minskade år 2000 och år 2010. Vi har inte mätt förekomsten av 1SG i artiklar som publicerats innan 1990 och de har inte mätt förekomsten av 1SG i några artiklar publicerade efter 2010. Vi kan se en nedåtgående trend fram till 2007 som stämmer överens med Posio och Heikkiläs material men efter 2007

ser vi en uppgång. De har dock kodat artiklar från nyhetsbyråer och artiklar som publicerats på nätet vilket kan ha påverkat det faktum att våra resultat skiljer sig åt.

Av deras material kan man se en markant ökning i antalet artiklar med tiden vilket kan förklaras med att DN började arbeta digitalt. Vi, som har kollat på printupplagorna, har haft ett mindre material i och med att tidningarna har tvingats göra ett urval av artiklarnas som produceras och enbart publicera ett fåtal i print. Detta kan indikera vilken typ av material som prioriteras av tidningarna. Om man jämför förekomsten av ISG i olika texttyper finns det större likheter mellan studierna vilket indikerar att användandet av ISG är mer naturligt i vissa texttyper än andra och att användandet fyller en funktion i texterna.

Posio och Heikkilä (2023) använder kön och ful- och finkultur som förutsägande variabler. Deras studie finner att vilken kulturform texten avhandlar inte har någon inverkan på hur ofta ISG används. Resultatet av Posio och Heikkiläs regressionsanalys finner att män använder ISG i en marginellt högre utsträckning än vad kvinnor gör, men att skillnaden inte är statistiskt signifikant. Skribentens ålder är en annan möjlig beroende variabel som kan korrelera med hur ofta en skribent använder ISG. Denna studie har valt att inte använda skribentens ålder som variabel, av flera skäl. Variabeln valdes bort framför allt eftersom det är ett tidskrävande arbete att åldersbestämma skribenter, och att den informationen inte alltid var tillgänglig. Dessutom ingår flera skribenter under flera olika år i denna studie.

8.3 Diskussion av resultatet

Antalet artiklar där skribenten närvarar i en narrativ funktion är förhållandevis oförändrat sedan 1997. Sedan dess har dock antalet utgivna kulturartiklar (i print) en genomsnittlig vecka minskat, vilket kan ge läsaren intrycket att ett narrativt skrivande med en närvarande författare är mer vanligt förekommande. Denna studie inkluderar inte heller artiklar som enbart publicerats digitalt. Det är möjligt att ISG är vanligare om man undersöker material som publiceras online. Ett argument för varför detta är en rimlig slutsats är att det personnära skrivandet blev populärt med bloggarnas framväxt. Flera tidningar började själva ha bloggar anknytna till sig (Riegert m. fl., 2022), men bloggläsandet gick ner och bloggliknande innehåll fick då flytta in på kultursidan.

En annan faktor som kan ha påverkat resultatet av denna studie är att den inte kodat material från nyhetsbyråer som TT, som framför allt bistår tidningarna med nyhetsmaterial (artiklar och intervjuer), och inte de texttyper där vi funnit att 1SG var mer vanligt förekommande. Nyhetsartiklarna minskar efter 2007, sett både till antal och andel. Detta kan bero på att nyheterna publiceras online, och inte i print, men också på att det materialet i högre utsträckning skrivs av nyhetsbyråer och inte av medarbetare på själva tidningarna. Alltså är det möjligt att denna studie framställer artiklar med 1SG, särskilt i narrativ och evaluativ funktion, som att de utgör en större andel av en kulturbilaga än vad de egentligen gör. Andelen artiklar med 1SG kan vara mindre under senare år om man även tar hänsyn till artiklar skrivna av TT, AP och Reuters, vilket denna studie inte gjort. Vi vet dock att antalet kulturartiklar har blivit färre sedan 2012 och att SvD lade ner sin kulturbilaga 2013 och man kan fråga sig om det är så att det deskriptiva materialet är det som har prioriterats bort i förmån för tolkande och kommenterande texter när utrymmet och resurserna har krympt.

Figur 2, som redovisar de olika 1SG-funktionerna, visar att den narrativa, evaluativa och metatextuella/retoriska funktionen ökar ungefär lika mycket sedan 2012, i bemärkelsen att funktionernas respektive linjer har mycket liknande lutningar. Att tre funktioner ökar i takt med varandra kan vara ett tecken på att kulturskribenter påverkas av varandra, och att användningen av 1SG i en funktion har en normerande effekt som gör att användningen av 1SG ökar även i andra funktioner. Man kan anta att kulturjournalisten inte värderar hur 1SG används utifrån funktion, men ser hur ord som "jag" och "min" används flitigare och därefter anpassar det egna skrivandet.

Ökningen av vardagsbetraktande texter med närvarande skribenter är som sagt existerande, men kanske inte så extrem eller plötslig som vissa kritiker påstått. Samtidigt kan man mena att om trendökningen fortsätter lär den sortens texter utgöra en ännu större andel av det kulturjournalistiska materialet i svenska dagstidningar. Ökningen är dessutom kraftigare mellan 2017 och 2022, vilket tyder på att denna ökning kan gå i ännu raskare takt än tidigare. Då kan man påstå att det pågår ett normskifte inom kulturjournalistiken. Kanske bidrar detta med, som Rosalind Coward efterfrågar, att den subjektiva journalistiken får större utrymme inom journalistikforskningen. Vi anser att en akademi och en skribentkår som ställer andra frågor om den subjektiva journalistiken än huruvida den är bra eller dålig vore en välkommen utveckling.

Det är naturligtvis också möjligt att den subjektiva journalistiken minskar till följd av kritiken. Som nämndes i inledningen sa Philip Warkander upp sin prenumeration på SvD till följd av den ökning av subjektiv journalistik han hade märkt av i tidningens kultursidor. Vår studie visar att hans upplevelse stämmer, att användningen 1SG mer än fördubblats i SvD sedan 2012. Om människor följt hans exempel och sagt upp sina prenumerationer till följd av ökningen finns ett ekonomiskt incitament för SvD att minska andelen innehåll med 1SG.

En annan möjlig förklaring till utvecklingen av 1SG gavs av Rosalind Coward, som menade att den personcentrerade journalistiken var en konsekvens av den personcentrerade kulturen. Vissa skulle möjligen mena att det hör till journalistikens kärnuppdrag att spegla kulturen den befinner sig i, andra att det är oundvikligt. Kristoffer Leandroer menar att den autofiktiva trenden inom (särskilt den svenska) litteraturen nu minskar och att litteraturen blir mindre självupptagen (Leandroer, 2023). Om kulturjournalistiken speglar kulturen (här innefattas litteraturen) lär alltså "självupptagenheten" minska även på kultursidorna.

Det som talar för att den personcentrerade journalistiken fortfarande kommer utgöra en betydande andel av kultursidorna är de tecken på att det är populärt och lukrativt för tidningarna. Ett exempel på detta är att SvD (28 december, 2023) publicerade en lista över deras "mest uppskattade" kulturartiklar från året. Av dessa förekommer ett narrativt jag i fem av de sju artiklarna som utgör listan. Fem av sju artiklar hade kodats med ämnesområdet "annat" om de hade ingått i denna studie, varav fyra av dessa som vardagsbetraktelser och en som samhällsfenomen. De två övriga artiklarna handlar om litteratur respektive musik. Att Svenska Dagbladet väljer att lyfta dessa artiklar kan vara ett tecken på många olika saker. Det kan dels tyda på att dessa artiklar spridits och fått många läsningar, men det kan även vara ett tecken på att man inom redaktionen värderar denna sort av texter högt för andra värden.

8.4 Förslag på framtida forskning

Syftet med vår studie har varit att undersöka hur närvarande kulturskribenterna är i sina texter samt undersöka vilka ämnen som förekommer på kultursidorna. Vi hoppas att vår studie och våra resultat kan fungera som en språngbräda för andra som är intresserade av samma ämne och att andra gör en mer omfattande studie med samma forskningsfrågor. Att sätta sig in i varför det ser ut som det gör och ta reda på vilka faktorer som påverkat kulturjournalistikens innehåll är något vi har funderat mycket på under arbetets gång. En studie som undersöker

detta skulle vara intressant och viktig för att förstå och förklara varför svensk kulturjournalistik ser ut som den gör. En studie som inkluderar artiklar som är publicerade på nätet hade varit särskilt intressant.

Det finns naturligtvis flera andra metoder för att undersöka texttypen som kritiserats på landets kultursidor. Denna studie bortser exempelvis från hur stor del av en artikel som utgörs av ett narrativt "jag", och behandlar alla artiklar som lika narrativa oaktat hur stor del av texten som handlar om skribentens upplevelser. Ett alternativt sätt att besvara denna studies övergripande syfte hade varit att granska ett större material genom färre variabler. En studie där artiklar som tydligt handlar om konstformer gallras bort lämnar utrymme för att djupare undersöka konfessionella, subjektiva texter. Vi valde bort denna metod dels eftersom den är mer tidskrävande, men framför allt eftersom en sådan metod kräver en svåravvägd gränsdragning där man som kodare måste bedöma hur stor andel av en artikel som ska vara narrativ för att en text ska anses tillhöra den texttyp som denna studie velat kartlägga. Med mer resurser och ett större underlag vore detta användbar och insiktsfull forskning.

Vi tycker även att det hade varit intressant att undersöka hur kulturcheferna påverkar innehållet på kultursidorna och hur förekomsten av ISG samt olika ämnesområden har sett ut under ett antal kulturchefer. Detta är något som vår studie inte fångar upp men som vi hoppas att någon annan väljer att undersöka.

Referenser

Aare, C. (2015). Reportern som ett verktyg för att belysa de andra: Narratologiska konsekvenser av den journalistiska ögonvittnespositionen. *Tidskrift för litteraturvetenskap*, (1), 5–16. Hämtad från <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-28195>

Aare, C. (2021). *Reportaget som berättelse: En narratologisk undersökning av reportagegenren* (Institutionen för kultur och estetik) [Doktorsavhandling] Stockholms Universitet. Hämtad från: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-189659>

Aare, C. (2016). A Narratological Approach to Literary Journalism: How an Interplay between Voice and Point of View May Create Empathy with the Other. *Literary Journalism Studies*. 8 (1), 106–139. Hämtad från https://ialjs.org/wp-content/uploads/2016/05/article6_aare.pdf

Abbott, H. (2020). *The Cambridge Introduction to Narrative* (3 uppl., Cambridge Introductions to Literature). Cambridge University Press.

Blomqvist, M. (2023, 23 februari). Det privata är inte kultur, utan dess raka motsats. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/kultur/kultur/det-privata-procentC3procentA4r-inte-kultur-utan-dess-raka-motsats-1.92971331>

Blomqvist, M. (2023, 5 september). Svenska författare måste sluta vara så självupptagna. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/kultur/kultur/svenska-f-procentC3procentB6rfattare-m-procentC3procentA5ste-sluta-vara-s-procentC3procentA5-sj-procentC3procentA4lvupptagna-1.108991348>

Coward, R. (2013). *Speaking personally: The rise of subjective and confessional journalism*. Palgrave Macmillan.

Coward, R. (2010). “Me, Me, Me: The Rise and Rise of Autobiographical Journalism”. i Allan, S. (Red.), *The Routledge companion to news and journalism* (s. 386-400) London: Routledge.

Dagens Nyheter (u.å.). "Namn och Nytt". Hämtad 30 december 2023 från <https://www.dn.se/om/namn-och-nytt/>

Eason, D. (1984). The new journalism and the image-world: Two modes of organizing experience. *Critical Studies in Mass Communication*, 1(1), 51-65.
<https://doi.org/10.1080/15295038409360013>

Ehn, B & Löfgren, O. (2001). *Kulturanalyser*. Gleerup.

Elensky, T. (2022). Kultursidorna fyller inte längre sin funktion. Respons, 2022 (3).
<http://tidskriftenrespons.se/artikel/kultursidorna-fyller-inte-langre-sin-funktion/>

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A & Wägerud. L., (2012) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Wolters Kluwer.

Fulton, H., Huisman, R., Murphet, J., Dunn, A. (2005). *Narrative and Media*. Cambridge University Press. s.

Elam, I. (2010). Kulturjournalistikens historia: En kryssning mellan politik och estetik. I O, Hemer & M, Forsare (Red.) *Kulturjournalistikens gränser*. Bokförlaget h:ström Text & Kultur, s.10-22.

Ekblom, J. (2020, 23 juni). Grattis SvD.se – sajten fyller 25 år. *Svenska Dagbladet*.
<https://www.svd.se/a/JokJM6/grattis-svd-se-sajten-fyller-25-ar>

Hastrup, K. (2010). *Kultur, den flexibla gemenskapen*. Studentlitteratur.

Hester, J., & Dougall, E. (2007). The Efficiency of Constructed Week Sampling for Content Analysis of Online News. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 84(4), 811-824.

Hildén, J. (2023, 4 oktober). Texter om sex och sorg är inte förtäckt skryt. *Aftonbladet*.
<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/bgv19q/jack-hilden-svarar-philip-warkander>

Huisman, R. (2005) From structuralism to post-structuralism. i Fulton, H., Huisman, R., Murphet, J., Dunn, A. (Red.). *Narrative and Media*. Cambridge University Press, s. 28-45.

Häger, B. (2020) *Reporter, en grundbok i journalistik*. Studentlitteratur.

Illman, R & Nynäs. P. (2017) *Kultur, människa, möte: ett humanistiskt perspektiv*. Studentlitteratur.

Jaakkola, M., Hellman, H., Koljonen, K., & Väliaverronen, J. (2015). Liquid Modern Journalism with a Difference: The changing professional ethos of cultural journalism. *Journalism Practice*, 9(6), s. 811-828.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/17512786.2015.1051361>

Karlsson, M. & Johansson, B., (2019) Kvantitativ innehållsanalys. I M, Ekström & B, Johansson (red) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur. s. 171-191.

Kristensen, N., & From, U. (2012). Lifestyle Journalism: Blurring Boundaries. *Journalism Practice*, 6(1), s. 26-41.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/17512786.2011.622898>

Kulturnyhetererna .(2012, 20 september) *SvD Kultur skorats som egen bilaga*.
<https://www.svt.se/kultur/svd-s-kulturbilaga-skrotas-som-egen-del>

Küchen, Maria. (2022, 29 januari). Om kulturdebatten: Är vem som skriver viktigare än vad som skrivs? *Kristianstadsbladet*.
<https://www.kristianstadsbladet.se/kultur/om-kulturdebatten-ar-vem-som-skriver-viktigare-an-vad-som-skrivs-00d8f16b/>

Leandoer, Kristoffer (2023, 27 december). Nu är autofiktionen nere för räkning. *Svenska Dagbladet*.

<https://www.svd.se/a/kE56Rk/efter-autofiktionen-har-ar-de-nya-litterara-trenderna>

Ledin, J. & Moberg, M, (2019) Språklig analys av text. I M, Ekström & B, Johansson (red) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur. s. 193-224.

Lindgren, S. (2009). *Populärkultur : teorier, metoder och analyser*. Studentlitteratur.

Ljung Svensson, A., (2010) Motståndets essäistik: Om konsten att skriva långt och ledigt. I O, Hemer & M, Forsare (Red.) *Kulturjournalistikens gränser*. Bokförlaget h:ström Text & Kultur, s.88-97.

Loman, R, Sjöberg, B & Vulovic, J. (2007). *Kulturjournalistikens grunder*. Studentlitteratur.

Lundqvist, Å. (2012). *Kultursidan: kulturjournalistiken i Dagens Nyheter 1864-2012*. Albert Bonniers förlag. s. 276.

Nationalencyklopedin (u.å. a). Kulturjournalistik i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 29 november 2023 från https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/kulturjournalistik

Nationalencyklopedin (u.å. b). Dagens Nyheter i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 november 2023 från https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/dagens-nyheter

Nationalencyklopedin (u.å. c). Svenska Dagbladet i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 24 november 2023 från https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/svenska-dagbladet

Nationalencyklopedin (u.å. d). Reportage i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 23 november 2023 från

https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/reportage

Nationalencyklopedin (u.å. e). Feature i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 23 november 2023 från

https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/feature

Nationalencyklopedin (u.å. f). Kritik i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 23 november 2023 från

https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/kritik

Nationalencyklopedin (u.å. g). Krönika i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 23 november 2023 från

https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kr_procentC3_procentB6nika

Nationalencyklopedin (u.å. h). Kåseri i *Nationalencyklopedin*. Hämtad 23 november 2023 från

https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l_procentC3_procentA5ng/k_procentC3_procentA5seri

Nilsson, M. (2023, 15 mars). Bara Stockholmspressen ökar totalräckvidden. *Dagens Media*.

<https://www.dagensmedia.se/medier/dagspress/bara-stockholmspressen-okar-totalrackvidden/>

Nørgaard Kristensen, N. (2019). Culture Journalism – Journalism about culture.

https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/soc4.12701?casa_token=Jn-ohSM70-MAAAAA:tZ2SI8xEdpN3k6P6LbAn47MjOr_xw85NwNvTQ5zF_wIsBUzOI4zEaiprPGnFOOyNiRIUHc8F9oqnuFE

Paulsson, J. (2017, 23 februari) Susan Philipsz: Lost in space på Bonniers konsthall i Stockholm. *Dagens Nyheter*.

<https://www.dn.se/kultur-noje/konstrecensioner/susan-philipsz-lost-in-space-pa-bonniers-konsthall-i-stockholm/>

Posio, P., & Heikkilä, R. (2023). From evaluative authorities to involved narrators: Variation and change in first-person singulars used in the culture sections of six European newspapers from 1960 to 2010. *Pragmatics and Society*, 14(5), s. 667-694.

<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1075/ps.20062.pos>

Riegert, K. & Roosvall, A. (2017) Cultural Journalism as a Contribution to Democratic Discourse in Sweden. I Kristensen, N., Riegert, K. (Red.), *Cultural journalism in the Nordic countries* (s. 94-95). Nordicom.

Riegert, K., Roosvall, A., & Widholm, A. (2022). *Kulturjournalistikens världar: Om kulturbevakningens politiska, globala och digitala dimensioner*. Nordic Academic Press.

Sjöberg, B. (2007). Kulturartikeln. i Loman, R., Sjöberg, B., & Vulovic, J. (Red.), *Kulturjournalistikens grunder*, s. 11-31.

Svenska Dagbladet (2013, 10 april). *Dags för nya SvD*.

<https://www.svd.se/a/30f2c6eb-cb06-3436-9860-4957a468fa57/dags-for-nya-svd>

Svenska Dagbladet (2023). *Välkommen till Svenska Dagbladet*. Hämtad: 2023-30-11 från

<https://kund.svd.se/kundinfo/om-svd.html>

Svenska Dagbladet (2023, 26 december). ”Därför är många av mina väninnor otrogna”. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2023-01-03 från

<https://www.svd.se/a/KnVvjy/basta-lasningen-2023-otrohet-gor-att-folk-trivs-med-livet>

Steiner, H. (2021, 22 maj). DN firar 25 år på nätet – blickar framåt. *Dagens Nyheter*.

<https://www.dn.se/kultur/dn-firar-25-ar-pa-natet-blickar-framat/>

TT (2023, 23 november). Lisa Irenius ny publisher på Svenska Dagbladet [Pressmeddelande]. Hämtad från

<https://via.tt.se/pressmeddelande/3393449/lisa-irenius-ny-publisher-pa-svenska-dagbladet?publisherId=3235399&lang=sv>

Vareman, T. (2022, 9 augusti). Dagens kulturjournalistik är för självcentrerad.

Göteborgs-Posten.

https://www.gp.se/kultur/kultur/dagens-kulturjournalistik-procentC3_procentA4r-f-procentC3_procentB6r-sj-procentC3_procentA4lvcentrerad-1.78445844

Warkander, P. (2023, 4 oktober). De skryter om att de får ligga – hur kan ni bry er?

Expressen.

<https://www.expressen.se/kultur/ide/de-skryter-om-att-de-far-ligga-hur-kan-ni-bry-er/>

Weibull, L., Wadbring, I. (2020). *Det svenska medielandskapet: Traditionella och sociala medier i samspel och konkurrens*. Liber..

Bilaga 1: Kodschema

1. Tidning

1. Dagens Nyheter
2. Svenska Dagbladet

2. År

1. 1997
2. 2002
3. 2007
4. 2012
5. 2017
6. 2022

3. Datum

Fritext, veckodag dd/mm

4. Texttyp

1. Nyhetsartikel

2. Reportage
3. Intervju
4. Krönika
5. Debattartikel/Replik
6. Recension/kritik
7. Essäer
8. Kåseri
9. Övrigt

5. Ämnesområde

1. Scenkonst och dans
2. Litteratur
3. Film
4. TV
5. Musik
6. Konst
7. Annat

6. Om annat: vad?

Fritext

7. Används första person singular?

1. Ja
2. Nej
3. Antyds
9. Okodbart

8. Hur många funktioner används?

1. En
2. Två
3. Tre
4. Fyra

5. Fem

9. Noll

9. Används 1SG i narrativ funktion?

1. ja

2. nej

9. 1SG används inte

10. Används 1SG i evaluativ funktion?

1. ja

2. nej

9. 1SG används inte

11. Används 1SG i epistemisk funktion?

1. ja

2. nej

9. 1SG används inte

12. Används 1SG i metatextuell/retorisk funktion?

1. ja

2. nej

9. 1SG används inte

13. Används 1SG i en annan funktion?

1. ja

2. nej

9. 1SG används inte

14. Hur många gånger används första person singular?

Numeriskt.

Bilaga 2: Kodinstruktion

1. Tidning

I vilken tidning är texten publicerad?

2. År

Det variabelvärde som motsvarar det år under vilket texten är publicerad kodas.

3. Datum

Fritext. Skriv in vilken veckodag och vilket datum är texten publicerad.

4. Vilken typ av text är texten?

Enheten kodas "Nyhetsartikel" om texten handlar om, och i huvudsak fokuserar på ett aktuellt ämne (när texten publicerades) utan miljö-och personbeskrivningar samt är längre än 800 tecken.

Enheten kodas "Reportage" kodas om texten är lång och om ett aktuellt ämne (när texten publicerades) och innehåller miljö-och personbeskrivningar.

Enheten kodas "intervju" om texten i huvudsak fokuserar och utgår ifrån en intervju med en eller flera personer.

Enheten kodas "krönika" om texten är en längre krönika eller kulturkommentar där skribenten kommenterar ett aktuellt ämne (när texten publicerades) ur en personlig synvinkel.

Enheten kodas "debattartikel/replik" om texten är en argumenterande text, eller ett svar på en argumenterande text, som är skriven av en icke återkommande skribent.

Enheten kodas "recension/kritik" om texten är en redogörelse för hur skribenten bedömer ett konstnärligt uttryck i form av upplevelse eller objekt.

Enheten kodas "essä" om texten är en längre faktabaserad text. Artiklar under vinjetten "Tredje sidan" i DN och artiklar under vinjetten "Under strecket" i SvD kodas "essä".

Enheten kodas "kåseri" om texten är en kortare, lättsam text skriven i talspråk som handlar om ett aktuellt ämne (när texten publicerades) ur en personlig synvinkel.

Enheten kodas "Övrigt" när det är en annan typ av text än texterna ovan.

5. Ämnesområde

Artiklar om konst, litteratur, film, tv, musik, och teater och dess utövare kodas som “konstform”. Artiklar om andra teman kodas som “annat”. Artiklar skrivna av de som utövar konstform kodas också som “annat”.

6. Om annat: vad?

Fritext. Om variabelvärdet för “annat” kodats i variabel 5, skriv vad artikeln i huvudsak handlar om.

7. Används första person singular?

Enheten kodas “ja” om texten något av orden “jag”, “mig”, “mitt”, “mina”. Enheten kodas “nej” om första person singular inte förekommer i texten. Enheten kodas “antys” om första person singular inte uttryckligen används men anas genom ord som “undertecknad” eller i meningar där första person singular hade kunnat användas men uteblivit. Ett exempel på detta är som följd av ordet “hemma” (... hos mig).

Kanske: “i den här åldern”, skribentens eget namn, vissa användningar av ordet “man”?

8. Används 1SG i narrativ funktion?

Enheten bör kodas “ja” om skribenten använder 1SG för att sätta sig själv i fokus och gör sig själv till en karaktär i texten genom att berätta om någonting den upplevt vid en eller flera specifika händelser eller tidpunkter. Om 1SG används till att referera till en person med koppling till skribenten bör detta också kodas som “ja”.

Enheten bör kodas “nej” om detta inte görs men 1SG används i en annan funktion.

Enheten bör kodas “används ej” om 1SG inte förekommer i texten.

9. Används 1SG i evaluativ funktion?

Enheten bör kodas “ja” om skribenten använder 1SG för att uttrycka en åsikt genom att använda verbet “tycker” eller en synonym till ordet. Åsikter som förmedlas genom att skribenten föreslår någonting eller använder ordet “funderar” kodas också som “ja”.

Enheten bör kodas “nej” om detta inte görs men 1SG används i en annan funktion.

Enheten bör kodas “används ej” om 1SG inte förekommer i texten.

10. Används 1SG i epistemisk funktion?

Enheten bör kodas “ja” om skribenten använder 1SG för att visa på sin kunskap eller okunskap genom att frågar eller skriver att den vet eller inte vet någonting. Synonymer till ordet “vet” kodas också som “ja”.

Enheten bör kodas “nej” om detta inte görs men 1SG används i en annan funktion.

Enheten bör kodas “används ej” om 1SG inte förekommer i texten.

11. Används 1SG i metatextuell/retorisk funktion?

Enheten bör kodas “ja” om skribenten använt 1SG för att hänvisa till någonting tidigare i texten eller i ordspråk, talesätt eller idiomatiska uttryck.

Enheten bör kodas “nej” om detta inte görs men 1SG används i en annan funktion.

Enheten bör kodas “används ej” om 1SG inte förekommer i texten.

12. Används 1SG i en annan funktion?

Enheten bör kodas “ja” om skribenten använt 1SG i en annan funktion de fyra övriga funktionerna. 1SG som kombinerar flera olika funktioner i ett kodas också som “annan funktion”.

Enheten bör kodas “nej” om detta inte görs men 1SG används i en annan funktion.

Enheten bör kodas “används ej” om 1SG inte förekommer i texten.

13. Hur många gånger används första person singular?

Fritext. Uppge hur många gånger har 1SG använts totalt i texten?

Bilaga 3

Datum som ingått i kodningen:

Dagar 1997

Måndag 2 juni

Tisdag 16 december

Onsdag 3 september

Torsdag 20 mars

Fredag 17 oktober

Lördag 26 april

Söndag 10 augusti

Dagar 2002

Måndag 18 februari

Tisdag 7 maj

Onsdag 24 juli

Torsdag 12 september

Fredag 1 november

Lördag 21 december

Söndag 14 april

Dagar 2007

Måndag 15 januari

Tisdag 18 september

Onsdag 23 maj

Torsdag 19 april

Fredag 8 juni

Lördag 10 mars

Söndag 7 oktober

Dagar 2012

Måndag 25 juni

Tisdag 7 augusti

Onsdag 12 december

Torsdag 20 september

Fredag 4 maj

Lördag 25 februari

Söndag 18 november

Dagar 2017

Måndag 24 april

Tisdag 12 september

Onsdag 5 juli

Torsdag 23 februari

Fredag 10 november

Lördag 25 november

Söndag 3 december

Dagar 2022

Måndag 20 juni

Tisdag 15 mars

Onsdag 26 oktober

Torsdag 27 januari

Fredag 11 februari

Lördag 14 maj

Söndag 25 september

Bilaga 4

Funktioner som kodats som annat och hur de kodats om

Samhällsfenomen

Städhjälp
Kulturpolitik
Historia/ludditer
Kunskap
Politik
Kläder
Sverige
Tvångssterilisering
Droghandel
Krig
Åsiktsfrihet
Flykt
Akademi/utbildning
Nazism
Feminism
Kungligt
Sport
Mord
Migration
Debatt
Handelsbolag
Rymden
Förintelsen
Ideologi
Arkeologi
Religion
Svenskhet

Appar
Polarfärd
Finland
Kyrkohandbok
MeToo
Gängkriminalitet
Klimatet
Dödshjälp
Integration
Yttrandefrihet
Rika
Livsmedelspriser
Förintelsen
Konflikter
Kjollängder
Stad och land
Nato
Rymden
Källkritik
Energi

Som vardagsbetraktelser har denna studie kodat

Alkohol
Blommor
Döden
Eskapism
Flyg

Globaliseringen

Graviditet

Intelligens

Internet

Jul

Klimakteriet

Kulturskillnader

Livsresa

Lycka

Lyxkonsumtion

Minnen

Natur

Relationer

Sex

Skam

Skönhet

Skräp

Stress

Utekväll

Vardagsbetraktelse

Vin

Som övriga eller flera kulturformer har denna studie kodat

Arkitektur

Blogg

Cirkus

Dataspel

Datorer

Design
Festival
Filosofi
Filosofi
Formgivning
Fotokonst
Handarbete
Journalistik/media
Konserthus
Kritik
Kultur i allmänhet
Läsning
Media
Minnestext
Mode
Mode/kungligt
Museum
Museum/arkitektur
Radio
Rollspel
Satir
Serietidningar
Skateboardfestival
Sommarprat
Spel
Språk
Ståupkomik

Svenska Akademien

Youtube